

Štev. 5.

V Ljubljani, 15. maja 1939.

Leto 56.

Vsebina: Posvetovalni odbori za kmetijska raziskovanja in poskuse. — 100 nasvetov in pobud. — Kaj so nam pokazali gnojilni poskusi na Barju. — Gospodarske drobtine IV. — Strniščni krompir. — Potreba in ocenjevanje umetnih fosfornih gnojil. — Lepivo za škropivo. — Občine niso upravičene pobirati trošarino na vino pri maloprodajah konsumentom. — Boljše hleve! — Zrak in svetloba v hlevu! — Obračun enoletnega obstoja „Samopomoči“ — zavarovalnice za živino — kot odseka podružnice Kmet. družbe v Trbovljah. — Zdrav in krepak naraščaj — podlaga za uspešno kurjerejo. — Črni gaber. — Lesno tržišče. — Rešitev male kmetije in malih narodov je v zadrugištvu. — Zatiranje muh z apnenim dušikom. — Kontingenti. — Uporaba umetnih gnojil napreduje. — Tržno poročilo. — Društvene vesti. — Književnost.

Posvetovalni odbori za kmetijska raziskovanja in poskuse.

Inž. J. Zaplotnik.

Napredek v kmetijstvu, bodisi v poljedelstvu ali pridelovanju kakršnega koli rastlinstva, bodisi v živinoreji ali v kaki z živinorejo povezani veji, temelji na praktičnih dognanjih, na skušnjah. Ustaljen način obdelovanja zemlje, gnojenja, kolobarjenja, med ljudstvom uobičajena pravila glede setve in negovanja posevkov, navade pri vzreji in krmljenju živine, vse to so predniki gotovo več ali manj točno v teku časa preskusili in obdržali ono, kar jim je najbolj ustrezalo. Toda na svetu „se vse vrti“, kakor je že rekel modrijan starega veka. Marsikaj se je spremenilo tako v ljudskih potrebah, kakor tudi v možnostih, tem potrebam zadostiti. Tako so na eni strani ljudje spremenili okus, zahtevali boljše stvari, postali so manj skromni, kakor pa so bili njihovi predniki v davnini. Na drugi strani pa je splošen napredek vede in tehnike prinesel s seboj znatne možnosti za spremembo od starine ustaljenih navad in pravil. Tako imamo v modernih strojih za obdelovanje zemlje vse bolj prikladne pripomočke kakor pa so bili leseni plugi; dalje imamo v poznavanju gnojilne vrednosti gnojil in v umetnih gnojilih tako rekoč v rokah sredstvo za izboljšanje zemljine plodnosti; krajevnim razmeram primerno selekcionirano seme nudi vse večje možnosti dobrih pridelkov kakor pa primitiv-

no, nečisto in često okuženo seme; veda in tehnika nudita od dne do dne več sredstev in možnosti za zaščito posevkov. Vse te pridobitve in vsa ta sredstva se vedno bolj in bolj spopolnjujejo.

Spopolnjevanje tako sredstev kakor tudi načinov je vedno hitrejše, kakor je sploh dandanašnje življenje hitrejše. Nekdanji način zbiranja skušenj in nekdanji ritem prilagajevanja novim skušnjam ne zadostuje več, ker je prepočasen. Tudi stari način preskušanja često stvari ni vzel s prave strani in je nekatero dobro zamisel odklonil, ker jo je narobe preskusil. Da bi se preskušnja pospešila in pravilno izvršila, so povsod začeli ustanavljati poskusne ustanove za razne kmetijske panoge. Te navadno javne ustanove so prevzele nalogo, da zbirajo nova iskustva v novih razmerah, z novimi sredstvi in z novimi načini.

Tudi v naši državi deluje že lepo število poskusnih ustanov. Tako imamo: poskusne postaje v Ljubljani, Zagrebu, Beogradu - Topčideru, Splitu, Skoplju, Sarajevu, Novem Sadu, agrobotanične odseke v Kosančiču, Modriču, Dobričevu, Kruševcu, enološke postaje v Zagrebu, Beogradu-Topčideru, Splitu, Bukovu, Sadjarski in vinarski zavod v Mariboru, Sadjarski zavod v Goraždi, Zavod za južne kulture v Topolici pri Barju, semenogojške postaje v Beltin-

cih, na Belju, v Čoki, v Maksimiru itd. Torej takih ustanov je tudi pri nas že lepo število, čeprav so tu našteje samo važnejše in bolj znane. Vse te ustanove pa do zdaj niso imele med seboj prave zveze. Vsaka izmed njih je delala po svojem načrtu in po svojih metodah; često je več ustanov delalo isto stvar in proučevalo isto vprašanje, toda vsaka na svoj način, in ne da bi drugi za to vedeli; često kakega važnega vprašanja ni obravnaval nihče, čeprav so bile dane možnosti in je bila potreba očitna.

Da bi se delo vseh poskusnih ustanov spravilo v sklad, da bi se obravnavala po določenem načrtu vsa vprašanja, ki so važna, in da bi se moči brez potrebe ne razmetavale, je kmetijsko ministrstvo osnovalo Vrhovni posvetovalni odbor za kmetijska raziskovanja in poskuse pri ministrstvu. Vrhovni posvetovalni odbor sestavljajo: pomočnik ministra, ki je obenem predsednik odbora, načelniki onih oddelkov ministrstva, v katerih področje spadajo poskusne ustanove, profesorji kmetijskih fakultet, ki jih sporazumno s fakultetami postavi minister, referenti za poskusne ustanove v ministrstvu, predsedniki strokovnih komisij, največ trije predstavniki kmetijskih zbornic in zadrug, in največ trije priznani kmetijski strokovnjaki in ugledni praktiki, ki jih imenuje minister. Ta odbor se sestane vsako leto najmanj enkrat.

Pri poskusnih ustanovah se osnujejo pomožni organi Vrhovnega posvetovalnega odbora, in sicer: po-

svetovalni odbori, delovni odbori in strokovne komisije.

Posvetovalni odbor sestavljajo: uradniki poskusne ustanove, ki se bavijo s strokovnim delom, zastopniki banskih uprav, zastopniki kmetijskih ustanov z območja poskusne ustanove, zastopnik kmetijske zbornice, največ trije kmetijski strokovnjaki, vidni praktiki ter zastopnik ministrstva. Ravnatelj poskusne ustanove je predsednik posvetovalnega odbora. Tudi ti odbori se sestanejo najmanj enkrat na leto.

Delovne odbore tvorijo uradniki ustanov, ki se bavijo s strokovnim delom.

Strokovne komisije so sestavljene iz onega uradništva poskusnih ustanov, ki vodi poskusna in raziskovalna dela. V izjemnih primerih lahko predsednik vrhovnega posvetovalnega odbora imenuje v strokovno komisijo tudi strokovnjake izven poskusnih ustanov, toda le za reševanje konkretnega vprašanja in samo za čas, dokler se to ne reši. Predvidene so naslednje strokovne komisije: 1. za pedologijo (tloznanstvo) in agroklimatologijo; 2. za cerealije (žito); 3. za industrijske rastline; 4. za krmenske rastline; 5. za povrtninske po-

sevke in cvetje; 6. za zdravilne in aromatične rastline; 7. za rastlinsko zaščito; 8. za agrokemijo; 9. za vinogradništvo in vinarstvo; 10. za sadjarstvo; 11. za mlekarstvo; 12. za perutninarstvo in 13. za preiskavo volne.

Posvetovalni odbori poskusnih ustanov pretresajo na svojih sejah predloge ustanov kakor tudi nasvete članov. Sklepe posvetovalnih odborov uporabijo delovni odbori za sestavo delovnega načrta, pri čemer upoštevajo za enoletni načrt delovne možnosti ustanove. Strokovne komisije pregledajo in prouče delovne načrte ustanov za posamezne delovne skupine, jih koordinirajo in povežejo po enoletnih delovnih metodah. Vrhovni posvetovalni odbor sestavlja splošni delovni načrt za vse poskusne ustanove na podlagi predlogov, mnenj in sklepov pomožnih organov, upoštevajoč pri tem delovne možnosti posameznih ustanov, in skrbi za boljšo delovno usposobljenost ustanov v materialnem in personalnem oziru.

Smatramo, da bo ustanovitev posvetovalni odborov rodila dobre sadove za poskusno delo in posredno tudi za splošni napredek kmetijstva.

3. 50 q žive teže mlade in mlečne živine à 45 din	20.000
4. Poleg stare, postavil še novo stanovanjsko hišo (mogoče za letoviščarje), 2 uti, drvarnico, 3 škarpe, cementno strešno opeko	30.000
5. Na travnikih osušil močvare, izkrčil jelše in štorovje, potegnil globoke odvodne jarke, streljal in odvažal skalovje z njiv in travnikov, zboljšal njive in travnike za polovico, nakupil Sackove pluge, brane, škropilnice, gnojnične črpalke, vozove in veliko množino različnega orodja	10.000
6. Napravil vodovod, električno luč in motor, štedilnike, prekaževalnico, stiskalnico, sadni mlin	10.000

Skupaj 200.000

Namesto da vsakih, recimo 40 let, kmetijski rod nepretrgoma na novo plačuje zemljo, katero so že naši predniki davno pripravili za kmetijstvo, bi plačali samo pridobljeno vrednost po zaslugi človeka. Vrednost in kredit bi se nič ne zmanjšala, ampak še primerno zvišala. Milijone in milijarde, za katere se kmetijski stan vedno na novo zadolžuje za zemljo, bi se zadolžil in porabil te vsote za povečanje in izboljšanje živvega in mrtvega inventarja, nakup umetnih gnojil, najboljšega semena, za ureditev hlevov, stranišč, gnojšč, gnojničnih jam, za vodovode, napeljavo električne luči in motorne sile, nabavo kmetijskih strojev itd.

Je več načinov po katerih se zajcu in kmetu odira koža. Eden izmed številnih je, da prevzame domačijo po prometni vrednosti, kar je za polovico, pogosto še za več predrago. **Obtožujem javno vse tiste kmetijske gospodarje, kateri izročajo posestvo svojemu nasledniku po prometni in pogosto višji ceni.** Ti so grobokopi kmetškega stanu in se obnašajo do svojega naslednika kot zahrbtni sovražnik. Sami so preizkusili v več desetletjih svojega gospodarstva, kako je s kmetijo, a vseeno zakopajo neizkušenega sina v gospodarsko propast.

Obenem je kriva kolikor toliko tista mladina sama, ki se briga rajši za vse drugo, kakor za kmetijsko-gospodarske nauke, ker drugače bi se marsikdo ne zakopal. Kmet in še posebno mladina imata le preveč različnih, tudi idejnih in miselnih

100 nasvetov in pobud

kmetijsko-gospodarskih bomo spravili skupaj vsi člani Kmetijske družbe in čitatelji „Kmetovalca“ v teku tega leta. Razpravljali bi o vsem kar utegne povzdigniti dohodke, znižati izdatke, olajšati in olepšati vsakdanje življenje.

Veliki, pretresljivi dogodki so redki v življenju. Če ni napredka v malenkosti, je popolnoma zaman, da bi ga dosegli v velikem. Malenkosti so podlaga, temelj v življenju posameznika.

Ko bo število sto doseženo, bomo vse nasvete in pobude uvrstili, uredili, prereševali in pokritizirali. Izmed vseh bomo izbrali nekaj takih, ki so odvisni od moči in trdne volje posameznika in nekaj drugih, odvisnih od višjih in večjih skupin. Priporočali bi najpoprej tiste, katerih cilj bi bil zelo koristen in pa zaenkrat najlažje dosegljiv.

1. Zemlja v kolikor je dana od narave, je sama, če ni človeka in njegovega dela, brez vsake vrednosti. In vendar vsak naslednji kmetijski rod, recimo vsakih 30 do 40 let, plačuje to od narave dano zemljo vedno na novo, tako da ne more kot

kmetijski stan v celoti, nikdar izlesti iz dolgov.

To zemljo so naši predniki pred davnimi stoletji osvojili, s težkim delom očistili naravnih ovir in neprilik in tako usposobili ter pridobili za kmetijski obrat za vedno. V nasledstvu kmetije naj bi se plačala samo tista resnična vrednost, katero je ustvarila ali ohranila, zvišala in osigurala človeška roka, razum in podjetnost **prednika**. Vzemimo primer iz življenja. Pred 40timi leti je prevzel (kupil) sin od očeta posestvo, 10 ha njiv in travnikov in 5 ha posekanega gozda, za 10.000 goldinarjev, kar odgovarja današnjim 200.000 din. Zemljišče je bilo cenjeno 7000 gold. (140.000 din), inventar in poslopje 3000 gold. (60.000 dinarjev). Zemlja in inventar sta bila v zelo slabem stanju, sadnega drevja nič.

Ko je prišel čas, da ta spet odda kmetijo sinu, je zaračunal tako:

1. V gozdovih je lesa 1000 kub. metrov à 100 din	100.000
2. 1.000 sadnih dreves à samo 30 din	30.000

sovražnikov. Ne smeta si dovoliti še to širokogrudnost, da bi bila sovražnika sama sebi.

Vzemimo en vzgled, kakor je takih mnogo v kmetškem življenju. Dva kmetška mladeniča sta v enakih razmerah. Oba sta namenjena, da prevzameta enkrat domačijo. Očeta vdovca se še enkrat poročita. Eden dela skrbno in pridno doma več kot 20 let. Ko mu je blizu 40 let končno prevzame predrago, ker je močno zadolženo. Upa na ženitev, da bo dobil bogato in od sile pridno ženo. Revček ne ve, da so takšne neveste zelo redke. Kdor jo dobi, zadel je največji dobiček v življenju. Dela, gara, štedi in se trudi še nadaljnjih 10 ali več let, nazadnje propade dom. Iti mora z grude po svetu, sedaj ko je že izgaran in ima družino.

Drugi je delal doma kake 2 leti pridno in skrbno. Saj je ljubil dom bolj kot sam sebe. Obenem je tudi razmišljal in računal. Uvidel je, da dom nazaduje. Oče in mačeha sta predstavljala vlado on pa delavni narod. Oče še čvrst, mačeha mlada, lahko igraš vlogo hlapca še kakih

dvajset let — brezplačno — in navsezadnje se zgodi, da boš le moral zapustiti dom. Torej rajši takoj, kakor pozneje! V svetu si je opomogel, rešil nazadnje propadli dom in očeta občinske ubožne preskrbe.

Ko so kmetje plačevali 10 in 12% obresti za posojila, sem vedel popolnoma sigurno, da prej ali slej pride neizogibno do poloma. Ali se tisti gospodje, ki imajo kmetovo usodo v rokah, niso nikdar učili narodnega gospodarstva? In če so se, potem pa samo za šole, za izpite po predpisu, in čisto nič za praktično življenje. Kolikokrat pomislim: Oj ti ubogi kmetič, ti moj poklicni stanovski tovariš, še vedno tlačaniš kot predniki v srednjem veku. Samo koža se ti danes odira manj nasilno, ne tako surovo, bolj moderno in na bolj človekoljubni način. Vsekakor, odira pa se le.“

Vsaka kmetija ima 2 vrednosti. Tuju jo prodajte po prometni, to se pravi kolikor mogoče drago, nasledniku jo prepustite po resnični vrednosti!

Goričan.

Poljedelstvo.

Kaj so nam pokazali gnojilni poskusi na Barju.

Ing. S. Goriup.

Kmetijska poskusna in kontrolna postaja v Ljubljani je v letu 1938. izvršila na zemljišču mestne občine ljubljanske gnojilne poskuse v neposredni bližini nove barjanske cerkve. Za te poskuse se je uporabilo 120 m dolga in 12 m široka parcela v skupni izmeri 1440 m².

Z obdelavo zemljišča se je začelo šele sredi maja, ker prej postaja s poskusnim posestvom ni razpolagala. Oranje travnika in branjanje se je izvršilo 14. in 15. maja, sicer precej kasno, vendar še pravočasno. Barje trpi spomladi in jeseni redno zaradi visoke talne vode in često tudi od slane, zaradi česar je zgodnja setev riskantna. Oralo se je do globine kakih 20 cm, pri čemer se je pazilo, da ni prišla polževka na površino.

Podolgovato ozko zemljišče je bilo razdeljeno na 120 parcel širokih po 1 m, dolgih pa 12 m, tako da je za dolžino posameznih parcel služila vsa širina obdelnega zemljišča. Za gnojilne poskuse s fižolom se je 40 takih parcel po dolžini razpolovilo in je bila ena polovica posajena z visokim, druga pa z nizkim fižolom. Število poskusnih parcel je tako narastlo na 160.

Za gnojenje se je uporabila sledeča razvrstitev:

I. V. Sortni poskusi z bučami	Pesa								Zelje	Visok fižol cipro
	negnojeno	30 dkg kalijeve soli	30 dkg apnenega dušika	60 dkg superfosfata	3 kg zmlatega apnenca	30 dkg kalijeve soli + 30 dkg apnenega dušika	30 dkg kalijeve soli + 60 dkg superfosfata	30 dkg apnenega dušika + 60 dkg superfosfata		
									I. Z.	Gnojeno enako kot pri pesi
									Gnojeno v istem vrstnem redu in z enako množino gnojil kot pri pesi	Ponovitev poskusov
									S. V.	Nizek fižol koks

Ta razvrstitev se je še štirikrat ponavljala.

Na prvih 10 parcelah se je torej sadila rumena eckendorfska pesa, na sledečih 10 ljubljansko zelje, nato pa na severozapadni polovici naslednjih 10 parcel nizek fižol koks, na jugozapadni pa visok cipro. Po-

polnoma enak vrstni red z enakim gnojenjem in enakimi kulturami se je v nadaljevanju še trikrat ponovil.

Sestava poskusnega zemljišča je povsod približno enaka, vendar pa je bila zemlja prvih, jugozapadno ležečih parcel, še pred nekoliko leti preorana in se je nahajala v nekoliko bolj razkrojenem stanju, kot zemlja na severozapadnem delu, kar je vplivalo tudi na razmeroma visoko kolebanje pridelka enako gnojenih parcel posajenih z enako kulturno rastlino.

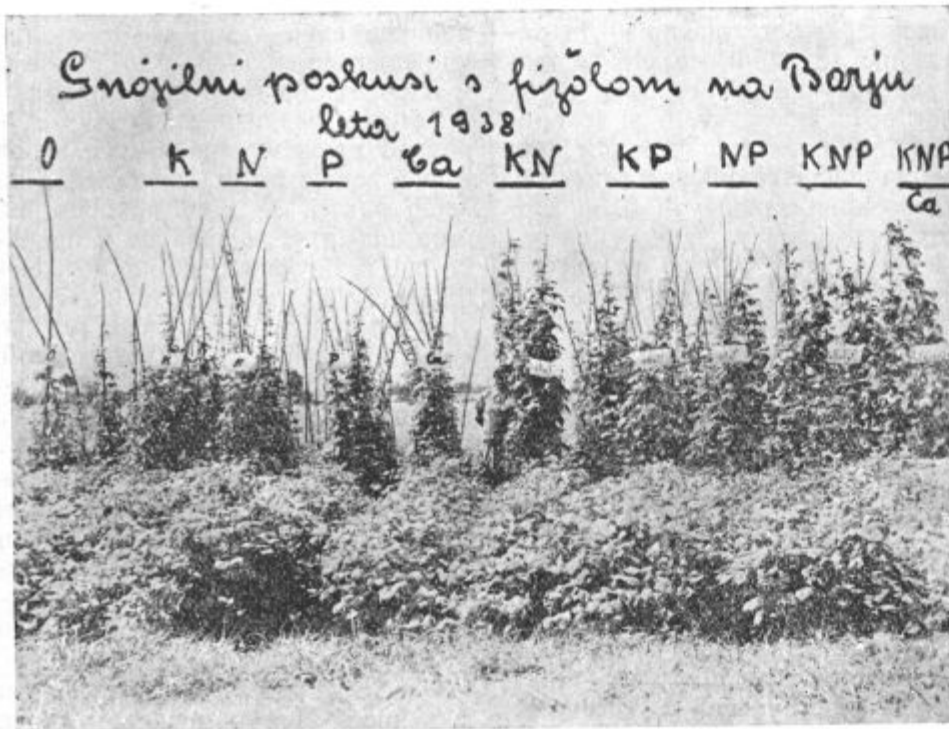
Poskusno zemljišče je bilo gnojeno 17. maja ob lepem in brezvetrnem vremenu, nakar se je s sajenjem nekoliko dni počakalo, da je medtem nastalo presnavljanje apnenega dušika in se je tako izognilo škodljivemu vplivu, ki ga lahko ima to gnojilo na setev.

Visok in nizek fižol, dobavljen od tukajšnjega agrobotaničnega odseka, je bil posajen 28. maja in sicer po ena vrsta fižola po sredini parcele v jamici oddaljene pri visokem fižolu po 7 cm, pri nizkem pa po 50 cm ena od druge. Visok fižol se je sadil v osem, nizek pa v 12 jamic in sicer po sedem zrn v vsako jamico. Že pred sajenjem so se za visok fižol zakoličile primerne fižolovke.

Pri barjanskem posestniku kupljene sadike ljubljanskega zelja so bile posajene 10. in 11. junija v razdalji 75 cm ena od druge po sredini parcele in sicer na vsako parcelo po 16

sadik. Zaradi suše v naslednjih dneh je bilo treba sadike 15. junija dobro zaliti.

Sadike rumene eckendorfske pese so bile šajene 15. junija v dveh vrstah na vsaki parceli po trikotnem načinu sajenja. V vsaki vrsti je bilo po 20 sadik oz. 40 sadik po parceli.

Sadice za prvih 20 parcel so bile vzgojene na barjanski ljudski šoli iz semena dobavljenega od agrobotaničnega odseka postaje. Ker pa se je seme pozno sejalo, so bile sadike majhne in drobne, kar je bil tudi vzrok, da so se za ostalih 20 parcel nabavile sadike od barjanskega kmetovalca. Te sadike so bile debelejšje in večje in je to dejstvo tudi vplivalo na višino pridelka, kar pa nima vpliva na zaključke o gnojilnih poskusih.

10. in 11. junija smo okopali fižol, v mesecu juliju smo okopali tudi zelje, peso in ponovno fižol ter osipali fižol in zelje.

Bolezni in škodljivci so se tekom vegetacije pojavili na poskusih v znatnem številu. Tako so mlade zeljnate sadike izpodjedale strune in bramorji, na kocenih se je pojavil ceutorthynchus sulicollis, liste so objedale gosenice kapusovega belina, bolhači in cicadula sexnotata. Škodljivci na zelju so se zatirali le mehanično ob priliki dvakratnega odbiranja gosenic kapusovega belina. Od rastlinskih bolezni je zelje občutno trpelo zaradi gnilobe, povzročene od raznih glivic. Številni škodljivci in gniloba so bili vzrok, da je bilo porezanih le 66% zdravih zeljnatih glav, dočim je 34% zeljnatih rastlin bilo nagnitih ali pa je tekom vegetacije popolnoma odmrlo. V boleznih in škodljivcih je tudi vzrok, da je končni pridelek po hektarju pri vseh poskusih z zeljem nizek.

Mlade rastlinice pese so izpodjedale strune in bramorji, liste so ob-

jedali bolhači. Žetev je dala 88% posajenih rastlin, 12% je tekom vegetacije odmrlo.

Fižolu so škodovali bramorji, strune in vrta fižolova pegavost. Zgodaj jeseni, t. j. 16. septembra je močna slana občutno osmodila zlasti visoki fižol, ki svojega razvoja še ni zaključil. Radi slane je pridelek visokega fižola mnogo nižji, kot je bilo pričakovati.

Nizek fižol in zelje smo pospravili 21. septembra, visok fižol, ki se je po slani le sušil na prekljah, dne 15. oktobra, peso pa 4. novembra.

Pesa in zeljnate glave so se tehtale na polju, fižol pa se je oluščil in stehal v laboratoriju. Podrobnejši tozadevni podatki bodo objavljeni v Izvestjih kmetijskih poskusnih in kontrolnih postaj za leto 1938.

(Dalje sledi.)

Gospodarske drobtine IV.

Goričan.

(Dalje.)

Pšenica, katero sem pri setvi namočil v 1/2% galici, takoj potrosil z apnenim prahom, pepelom in kostno moko, tako da je bilo vsako zrno obdano s precej debelo plastjo te zmesi, se že na oko razlikuje od druge, katera je bila vsajena brez vsega. Je bolj temnozeleno barve in večja. 23. marca sem vso pšenico povlekel s tridelno Sackovo brano na plitvo. 9. in 11. aprila sem en del

od prve pšenice pokosil in pokrmil živini. Tako bom videl razliko med pokošeno in nepokošeno. Če bo letina suha, bo nepokošena boljša, če bo mokra, pa druga. Upam, da nepokošena ne bo padla. Opleli smo pšenico dvakrat. S tem so vsa dela do žetve končana.

Ječmena smo v jeseni en del pasli, en del pokosili. Korenje sem vsejal med ječmen 26. januarja. Le-

tos sem ga prvokrat zmočil, povajal v pepelu in kostni moki. Nepri- merno laže se je dalo sejati. Ne vem zakaj mi to nikdar poprej na misel ni prišlo. Sejem polovico ko- renja po dolgem, polovico počez. Na ta način se naseje bolj enakomerno in ne ostane praznih leh. 24. febru- arja sem polovico ječmena s kore- njem povlekel, polovico pa ne, da vidim, kako bo vplivalo brananje na korenje, katero se ta čas še ni izci- nilo. Opleli smo ječmen dvakrat. S tem so vsa dela do žetve končana.

Že od nekdanj bi rad imel strniščno korenje v vrstah. Poizkusil bom ka- kor poročča g. Magajna v št. 3. Kme- tovalca. Sedaj, ko namočim in po- valjam korenjevo seme, bi se laže nasejalo, drugače ga odnese naj- manjša sapica iz vrste.

Prvo sajani krompir sem okopal s konjem 15. aprila, ker je bila zem- lja med grobovi že precej trda in skorjasta. Kadar je dovolj dežja, po- sebno težji nalivi napravijo trdo skorjo, tedaj je tako okapanje predno je krompir ozelenel, velike vrednosti. Omogoči zraku dostop v zemljo in zabrani izpuhtenje vlage iz nižjih plasti zemlje. Eno zrahlja- nje trde zemlje je enakovredno rahlemu dežju.

Vedno sem svetoval in govoril ljudem: zorjite v jeseni vse, tako da niti ene brazde ne ostane nezor- rane čez zimo. Čeravno ni dovolj gnoja, se vseeno zorje globoko. Spomladi se povleče in navozi gnoj. Sedaj, ker je zemlja zrahljana, se lahko gnoj podorje s prav slabo uprežno živino ali z enim konjem.

Kar ni bilo mogoče zorati v jese- ni — zorjite spomladi, kakor hitro je prvi dan ugoden za to. Marsikdo misli, da se zorana, povlečena, za se- tev pripravljena njiva bolj izsuši, kakor če leži v celini. Temu pa ni tako. Trdo zbita zemlja se močno in globoko izsuši, zorana in pobranana se izsuši le nekaj centimetrov na površju. Niže ostane sveža in vlažna.

Celo življenje ne pomnim takšne pomladanske suše. Kar je bilo v je- seni zorano, tam bodo rastline laže prenašale sušo. Kateri so letos od- lagali z oranjem in teh ni malo, sploh ne morejo zorati deteljišča; drugi zorjejo ali zelo slabo in površno, ali z veliko večjimi stroški. Na mesto emega para sta potrebna dva, prime- ren in zelo močan plug, drugače ga trde brazde kar zvijejo, in veliko delavnih dni za razbijanje grud in nasekavanje brazd. Letošnja suša bo morda le marsikaterega kmeta izučila, lastna skušnja pa podučila,

da je pregovor: „Kar lahko danes storiš, ne odlagaj na jutri“, vsega upoštevanja vreden.

Peso, krompir in koruzo smo že okopali, oziroma posekali ves ple- vel. To je velika prednost, če sadi- mo tako, da so vrste z blagom točno vidne predno ozeleni. V tako sušnem času kakor sedaj, je škoda za vsako kapljico mokrote, katero porabi in odvzame plevel vsajeni rastlini.

Fižol sem tudi letos prvokrat namočil v vodi z raztopljeno kalijevo soljo, takoj povajal v apnenem pra- hu, pepelu, kostni moki in vsadil. Bomo videli, kaj bo iz tega! Do 30 kilogramov semenskega fižola tve- gam vsako leto in ga sadim že od 15. aprila naprej v krompir. V sed- mih letih mi ga je enkrat pobral mraz.

Koruzo sem letos prvokrat namo- čil v 1/2% galici, posipal z apnenim prahom, pepelom in kostno moko, da je bilo vsako zrno obdano s pre- cej debelo skorjo. Imamo precej snetljivo koruzo. Vsako leto pobira- mo in odrezujemo vso snet, kakor hitro se prikaže, in jo zažgemo ali vržemo v vodo. Nekaj smo bolezen omejili, čisto pa ne. Koruznico vso zrežemo za steljo in še kupim, če jo kje dobim, da ni treba v gozd po steljo. S tem zemljo vedno nanovo okužim. Naj bi nekdo napisal kra- tek podučen članek, ne besede pre- več, ne premalo, kako zatremo ko- ruzno snet.

Vsako leto imamo precej slabih, mlečnih, nič vrednih strokov. Rast- lina je močna in zdrava, strok za nič. To je ena največjih ovir, da ne dosežemo večji pridelok na ha. Rav- no pri koruzi odbiramo najlepše storže za seme in vendar to malo pomaga, ko pa ima lahko vsako zr- no odbranega storža drugega očeta.

Ker se rabi koruznega semena razmeroma malo, bi ga večina kme- tov rada kupila vsako leto kakšnih 10 kg po razmeroma visoki ceni, če bi bilo blago odbrano in vzgojeno nalašč za seme.

Naše kmetijske šole in druga jav- na kmetijska gospodarstva naj bi gojila koruzo samo za seme, in ne za žgance, polento, kruh in svinj- sko krmo. To znajo tudi naši nešo- lani, nekmetijsko šolsko izobraženi kmeti prav dobro. To seme bi tako drago prodajali, da bi zato lahko nabavili dvojno količino navadne koruze.

Nujno nam je treba več resnične- ga, splošno koristnega dela in ve- liko manj papirnato birokratskega. Sonce, voda, delo in znanost

napravijo zemljo rodovitno. Neved- nost je najslabša podpora za napre- dek kmetijstva. Da je toliko gospo- darske nevednosti, nesposobnosti in slepote nakopičene ravno v višjih legah, navdaje vse, kateri opazuje- jo in razmišljujejo, z brezupnostjo.

Glavno in važno pa je, da človek, posebno še kmet, nima sam sebi kaj predbacivati, da je po lastni krivdi zašel v nejevoljo in nesrečo. Čerav- no je skoro vsak svoje nesreče ko- vač, večina vali krivdo svojega ne- uspeha na druge, in s tem opraviču- je sama sebe.

(Dalje sledi.)

Strniščni krompir.

Milan Jaklič.

(Konec.)

Izvezemši nekaj najdrobnejših t. j. kot grah debelih gomoljev, so str- niščni gomolji hitreje ozeleneli in bujnej rastli nego okolne 4 vrste. Pridelok poedinih grmov, izkopanih 24. septembra, kaže sledeča razpre- delnica:

Semensko blago izkopano	zapored. št.	število gomoljev v pridelku	skupna teža pri- delka v g.	
14. sept.	1.	5	690	
	2.	3	400	
	3.	6	490	
	4.	6	860	
	5.	11	680	
21. sept.	drobni	6.	10	400
		7.	7	360
		8.	8	520
		9.	9	1050
	debelejši	10.	7	930
		11.	11	900
		12.	6	500
		13.	5	600
27. sept.	drobni	14.	11	1250
		15.	3	60
		16.	4	370
		17.	4	550
		18.	5	820
		19.	2	210
		20.	3	320
		21.	5	370
	debelejši	22.	3	550
		23.	5	810
		24.	8	610
debelejši	25.	8	1000	
	26.	7	770	
	27.	10	1180	
	28.	4	500	

Pridelok 28 strniščnih gomoljev je znesel 17 kg 760 g ali po grmu 634; ako izločimo iz računa drobnejše gomolje in upoštevamo le kot oreh debele in debelejšje gomolje (od 15 do 35 g) je znesel pridelok 18 gomo- ljev 13 kg 780 g ali po grmu 765 g.

Isti dan izkopani sta dali vrsti, po- sajani s 150 g težkimi gomolji po- mladanske reprodukcije, v 56 grmih pridelka 26½ kg, ali povprečno po

473 g, vrsti posajeni s 75 gr težkimi podolžnimi polovicami, pa v 54 grmih (2 grma sta bila med letom po nezgodi pokončana) 21 kg, ali povprečno 388 g.

Zaradi bolj plastične nazornosti naj preračunam pridelke prednjega poizkusa na hektarsko površino. Pod pogoji poizkusne parcele bi bilo dalo semensko blago strniščenega pridelka 63.508 kg na ha, celi debeli gomolji pomladanske reprodukcije 39416 kg in podolžne polovice takih gomoljev 32.333 kg. Razlike postanejo še ostrejšje, če upoštevamo težo uporabljenega semenskega blaga. Semensko blago strniščenega pridelka ni bilo stehtano, temveč le celokupni pridelek 3 grmov, od katerega je bilo vzeto; ta pridelek je tehtal 545 g. Od tega pridelka je del segnil in sploh ni bil posajen in 10 posajenih drobnejših gomoljev je bilo iz prednjega računa izločenih, tako da je povprečna teža ostalih semenskih gomoljev znesla nedvomno izpod 30 g in se je verjetno gibala okoli 25 g, na ha torej 2083 kg, pri celih debelih gomoljih 12.999 kg na ha in pri polovicah 6499 kg. Čisti hektarski pridelek (po odbitku uporabljenega semenskega blaga) znese: za strniščni pridelek 61.425 kg, za cele debele gomolje 26.417 kg, za polovice debelih gomoljev pa 25.834 kg.

Tudi s semenskim blagom pomladanske reprodukcije v poizkusnem primeru doseženi kosmati pridelki (39.000 kg, 32.000 kg) so jako lepi in se v običajni kulturi navadno ne dosejajo. Pripisati jih je obilnemu gnojenju in obilni uporabi semenskega blaga (vsled gostejše saditve in uporabe debelejših semenskih gomoljev). Tem očitnejša je veliko večja rodovitnost strniščenega pridelka. V običajni kulturi se uporabi 2000 do 3000 kg semenskega blaga na ha, dočim bi se ob običajni razsavitvi uporabilo drobnejšega strniščenega blaga le 1000 kg. Ta prihranek semenskega blaga pa kaže, da bi bilo strniščno pridelovanje semenskega krompirja na mestu celo tedaj, če bi zemlja do poletne saditve ostala neizrabljena in da strniščno pridelovanje **semenskega** krompirja ne tekmuje uspešno le z našimi drugimi strniščinimi kulturami, temveč tudi s pomladanskim pridelovanjem semenskega krompirja, ker se pridelava za posaditev izvestne površine potrebnih semenski krompir ob poletni saditvi na manjši parceli in v boljši, rodovitnejši kvaliteti nego ob pomladanski saditvi.

Na osnovi tega poizkusa, drugih poizkusov, ki so dali podobne rezultate, in mnogoletnih opažanj mislim, da se dado s strniščinim pridelovanjem krompirja pridobivati na gospodarski način večje vrednosti živalskih krmil nego z drugimi strniščinimi sadeži, da je **morda** mogoče pridelovanje mladega krompirja za zimsko in pomladno oskrbo mest, za kar je treba še več let preizkušati prezimovanje pridelka v zemlji, da pa je **zanesljivo mogoče s strnišč-**

nim pridelovanjem pridobivati semenski krompir mnogo večje rodovitnosti in s semenskim blagom poletne reprodukcije izdatno povečati naše majhne krompirjeve pridelke.

Na nekatere podrobnosti svojih predmetnih izkustev se o priliki še povrnem v zvezi s sicer ne istovetnimi, ampak sorodnimi in enako usmerjenimi izsledki Instituta za selekcijo in genetiko v Odesi v zadnjih letih.

Potreba in ocenjevanje umetnih fosfornih gnojil.

Ing. G.

Pod tem naslovom je v majniški številki „Orača“ objavil g. ing. V. Knop članek, v katerem primerja tudi cene fosforovih gnojil v sledeči razpredelnici:

cena za 1 kg P205 din	vrsta gnojila
6.33	kostni superfosfat 19% P205
6.11	min. superfosfat 18% P205
6.25	min. superfosfat 16% P205
5.33	fosfatna žlindra 8/12/18% P205
6.67	Tomaževa žlindra 1% celotne P205 in 15% v citr. kisl. topl. P205
3.—	kostna moka 30% P205

K temu ocenjevanju si dovoljujem z ozirom na moj članek v 2. št. Kmetovalca pripomniti:

1. Kostni superfosfat se izdeluje kot 18 oz. 16% fosforovo gnojilo, kar je označeno na atestih. Cena 18% blaga je bila pri Kmetijski družbi, dokler ga je imela v zalogi, din 130.— za 100 kg.

2. Pri fosfatni žlindri garantira tovarna le za 10% v citronovi kislini topne fosforove kisline.

Dr. Marko Mohaček, ki je izvršil gnojilne poskuse s fosfatno žlindro, piše v Arhivu Ministrstva za kmetijstvo, letnik III., zvezek 4., stran 77 in 78 o tem gnojilu tudi sledeče:

„Poslije toga ostaje još neplaćen onaj dio fosforne kiseline fosfatne zgure što se ne raztapa u limunskoj kislini, t. j. diferencija sadržine ukupne i u limunskoj kislini rastvorljive fosforne kiseline. Kakav je vegetacijski učinak toga dijela fosforne kiseline, trebalo bi tek odrediti naročitim ogledima djubenja, koji bi se protezali na nekoliko uzastopnih godina, jer takvih ogleda dosad još nemamo. No kako se u tom dijelu nalaze nepromijenjeni fosfati iz surova fosfata, a naročito fosfati gvozdja i aluminija, to cijenu njihove fosforne kiseline ne možemo računati skuplje nego po cijeni u surovim fosfatima, a to je oko 20% od cijene fosforne kiseline superfosfata.“

K temu doda še kot pripombo:

„Što se tiče gnojidbene vrijednosti surovih fosfata, o tom Prjanišnikov kaže da fosforna kiselina iz fosforita postizava kod

cena v detail prodaji za 1 q din	preračunjenje
120	120:19
110	110:18
100	100:16
80	80:12 + 1/2
100	100:15
90	90:30

žitarica samo 5 do 20%, a kod leguminoza najviše do 40% djelovanja iste količine fosforne kiseline iz superfosfata. Ali je u limunskoj kislini nerastvorljivi dio fosforne kiseline fosfatne zgure nepovoljnije sastavljen nego u fosforitima, i to zbog veće sadržine fosfata gvozdja i aluminija, pa zato njegovu vrijednost treba kalkulirati nešto niže nego kod Prjanišnikova — dok nas o protivnom ne uvjere rezultati vegetacijskih ogleda koje treba izvršiti.“

Na podlagi gornjih zaključkov ne kaže danes ocenjevati v citronovi kislini netopni del fosforove kisline fosfatne žlindre s polovično vrednostjo vodotopne fosforove kisline v superfosfatih, temveč tako, kot predlaga dr. Mohaček.

Dr. Mohaček je tudi ugotovil, da se je odstotek fosforove kisline, topne v citronovi kislini v teku 1 leta zmanjšal za 1.59%, ker se je toliko lahko topne fosforove kisline fosfatne žlindre spremenilo v netopno obliko. To je tudi verjetno razlog, ki ga mora tovarna pri izdelavi fosfatne žlindre upoštevati, ker bi sicer blago, po kratkem ležanju v skladiščih ne odgovarjalo predpisom veljavnega pravilnika, ki določa, da mora vsebovati fosfatna žlindra najmanj 10% v citronovi kislini topne fosforove kisline.

3. V Thomasovi žlindri se nahaja fosforova kislina v obliki štiriapnikovega fos-

fata, ki je rastlestvu razmeroma lahko dostopen. V trgovini se plačuje Thomasova žindra le po odstotkih skupne in ne po odstotkih v citronovi kislini topne fosforove kisline, zato se računa cena kilogramskega odstotka za skupno fosforovo kislino in ne za ono topno v citronovi kislini. Po uradnih analizah Kmetijske poskusne in kontrolne postaje v Ljubljani je

ugotovljeno povprečje vse v teku leta 1938. uvožene Thomasove moke na 18.63% skupne in 16.61% v citronovi kislini topne fosforove kisline. Cena za 18% blago je pri Kmetijski družbi din 96 za 100 kg.

4. Cena kostni moki je bila oz. je 80 oz. 84 din za 100 kg. V kostni moki je treba upoštevati tudi vrednost najmanj 1/2% organskega dušika, ki ga vsebuje to gnojilo.

Vinogradništvo in kletarstvo.

Lepilo za škropivo.

Vsakemu vinogradniku je znano, da se peronosporo ubranimo le, če je trta poškopljena pred okuženjem. Kadar so celice rastlinskega tkiva že zaražene, je škropljenje brezuspešno. V suhih letih se peronosporo z lahkoto obranimo; teže pa je to v deževnih, kadar nam dež komaj izvršeno škropljenje izpere ali sploh onemogoči. Takrat bi želeli imeti sredstvo, ki bi pršiče bordoške brozge bolje prilpilo na rastlinske dele, ker vsakemu je znano, da apno slabo lepí.

Že 2 leti smo v Sloveniji poskušali z ozirom na njegovo lepljivost sredstvo „Višegradska kolodjalna smola“. Prepričali smo se, da je to izvrstno lepilo za vsa zaščitna sredstva. Tako so ga n. pr. lani v Savinjski dolini, ko so se na hmelju pojavile v velikih količinah listne uši, prav uspešno uporabljali. Često deževje v dobi, ko se je uš pojavila, je vedno znova izpralo vsako zaščitno sredstvo. S pridom pa so se borili oni hmeljarji, ki so raztopini to-

bačnega izvlečka ali ocedku kvasljevega lesa dodali kolodjalno smolo. Slične uspehe so imeli tudi vinogradarji, ki so smolo pomešali med bordoško brozgo, ali pa sadjarji pri uporabi apnenno-žveplene brozge.

Na 100l pripravljenega škropiva treba dodati 20 dkg smole. Najprej se mora 20 dkg smole v 10l vode dobro pomešati, še bolje raztepsti z brezovo metlico ali šibo, kot jo gospodinje rabijo za pripravo snega iz beljakov. Mlečno raztopino se potem med vednim mešanjem vlije v pripravljeno škropivo. Posebno se priporoča dodajanje lepila takrat, ko je listje že izrastlo do svoje prirodne velikosti, torej pri zadnjih škropljenjih. Če to storimo, se nam ni treba bati, da bi nas pozna pojava peronosporo v avgustu mogla presenetiti. Škropili pa ne bomo namizno grozdje, ker potem ni brez temeljitega pranja sposobno za trg.

Občine niso upravičene pobirati trošarino na vino pri maloprodajah konsumentom.

Po zakonu o trošarini iz leta 1932, so vinogradniki-proizvajalci oproščeni vsake trošarine in takse na vino in žganje, ako konsumentom naenkrat prodajo v mestu proizvodnje najmanj 5l vina na podeželju ali 10l v mestu, oziroma izven mesta proizvodnje 50l vina ali 25l žganja. Čeprav je to določilo dovolj jasno, vendar so nekatere občine pobirale trošarino tudi v preji omenjenih primerih.

Vinogradniki v savski banovini so se proti temu pritožili in občine so sedaj obsojene povrniti neupravičeno pobrano trošarino. Iz tega je tudi razvidno, da vino-

gradnikom ni treba plačevati banovinske in občinske trošarine in takse na vino in žganje, ako ga prodajajo naravnost konsumentom v 5 ali 10 litrski množini. V primeru pritožbe naj se prizadeti sklicujejo na razsodbo upravnega sodišča v Zagrebu pod št. 1930—1938 T 876-36, in na rešitev državnega sveta v Beogradu pod št. 19.713/38 od 3. sept. 1938, v katerih je ugotovljeno, da potrjeni podeželski občinski, odnosno mestni preračuni ne dajejo občinom dovoljenja za pobiranje trošarine od tega vina, temveč le za pobiranje trošarine od točilcev tujega vina.

Živinoreja.

Boljše hleve!

Ing. Bajec.

Eden glavnih pogojev za napredno živinorejo je dober hlev. Brez pripravnih hlevov ne moremo niti misliti na gojitev plemenitih pasem. Vše plemenite pasme so namreč radi intenzivne gojitve na visoko mleč-

nost telesno tako oslabele, da lahko uspevajo samo v zdravih in čistih hlevih in pri dobri krmi.

Vsega tega pa pri večini naših živinorejcev ne najdemo, čeprav mnogi zidajo nove hleve ali poprav-

ljajo stare in jih zboljšujejo. Toda tudi pri teh hlevih je še vedno preveč nedostatkov in napak. Zidarski mojstri delajo po svojih zamislih ali po nasvetih gospodarjev, toda ne eden ne drugi ne ve, kako mora izgledati moderen hlev. Pristojna oblastva, posebno pa Kmetijska zbornica, bi morala skrbeti, da dobijo kmetje strokovne nasvete, kadar zidajo ali popravljajo svoje hleve.

Hlev mora varovati živino pred vremenskimi nepravilnostmi, talno vlažnostjo in škodljivimi zemeljskimi plini. Mora pa biti tudi tako narejen, da lahko držimo živino čisto, da je v njem čist in svež zrak in dosti svetlobe. Pozimi mora biti topel, poleti hladen. Pregledal sem okrog 150 hlevov, toda skoraj nobeden ne odgovarja tem zahtevam. Kaj je vzrok ?

Material. Hlev mora biti v prvi vrsti suh in topel. Če je hlev vlažen in hladen, tedaj živina rada oboli na prehlajenju dihalnih organov in revmatizmu. Če je pa vlažen in preveč topel, postanejo živali preveč lene, pomehkužijo se in oslabi dihanje skozi kožo. Živali so potne in se laže prehladijo. Topel in vlažen zrak je nosilec in plodišče bolezenskih kali. Pri nas najdemo hleve, ki imajo obe napaki. Često je temu vzrok slab material, iz katerega so hlevi narejeni. Večina naših hlevov je zgrajenih iz kamna, ki ne propušča niti zraka, niti vlage. Radi aktivne kapilarnosti (sposobnosti upijanja) se stene napijejo vlage (dež, visoka vlažnost v zraku, kondenzirana voda), otežkoča izhlapevanje. Zato je toliko naših hlevov vlažnih in hladnih. Zidovje mora biti iz poroznega ali lukničavega materiala, zaradi tega slab prevodnik toplote. Za naše prilike je še najboljša dobro žgana opeka, izdelana iz ilovice, ki ne vsebuje apnenca (kalcija), ker se sicer tvori soliter na zidovju. Često stoji hlev na zemljišču, kjer je visoka talna voda. Ta se spenja po zidu in povzroča preveliko vlažnost v hlevu. V takem slučaju se mora napraviti drenažo okrog hleva. Nikoli pa ne smemo pozabiti izolirati steno, da preprečimo dviganje talne vode po steni.

Velčina. Stari hlevi so po večini premajhni, novejši hlevi so pa čisto preveliki. Odrasla žival (teža 500 kg) potrebuje okrog 14—15 m² zraka in zato v hlevih ne sme priti na eno glavo več kot 14 m³ prostora, sicer se teže zračijo in so preveč hladni. Mnogi s ponosom gledajo

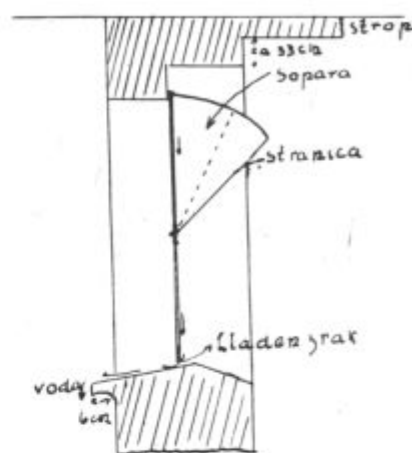
svoje nove hleve in se ponašajo z njihovo višino. Pozimi pa se čudijo, zakaj so tako hladni in mokri. Vse mora imeti svoje meje. Višina hleva se ravna po številu glav in sicer se giblje od 2,5 do 2,8 m. Višji naj bo le v slučaju, če je v hlevu mnogo živine, pa se bojimo, da bi bil preveč vroč. Moramo pomisliti, da živali grejejo hlev samo s svojo toplino.

Za primer kako se ne sme graditi, naj navedem en hlev, ki sem ga zadnjič videl. Njegova prostornina znaša 326 m³. V njem se nahaja 5 kravic (malo večje kot buše), 2 teletčka in 2 konja. (Konj rabi okrog 25 m³ zraka.) Če upoštevamo, da je v hlevu prostora za 9 odraslih krav, tedaj pride na vsako glavo okrog 36 m³ zraka, kar je mnogo preveč. Zato je tudi ta hlev pozimi jako mrzel in ena tretina oken je zabitih z deskami in zamašenih s slamo. Čeprav ima precej velika okna, je radi tega v hlevu precej temačno. Od stropa kaplja voda. Res je, da je v visokem hlevu več zraka, toda tudi v nižjem hlevu dosežemo dober zrak, ako napravimo pripravno ventilacijo (zračnik).

Material za ležišča. V pregledanih hlevih je bilo 59% ležišč iz betona, 30% brez poda — zemlja, 8% iz lesa, 2% v zemljo zabiti borovi koli, 1% iz opeke. Nekdaj se je mnogo

priporočala gradnja betonskih ležišč. Res je, da ne prepušča scalnice in da se hlev z lahko čisti, toda beton je pretrd in prehladen. Uporabljen je samo tam, kjer je na razpolago dosti stelje, da se ležišče na debelo pokrije, ali pa tam, kjer se gnoj ne kida vsak dan iz hleva, kar pa se prakticira le tam, če v hlevu ni molžne živine. Nasprotno je pa za mlekarstvo neobhodno potrebno, da je živina zelo čista in zato se mora gnoj kidati vsak dan. Posebno še pri dolgih ležiščih, ki so pri nas v navadi, kjer se živina zelo lahko onesnaži. Dostikrat ljudje tudi nimajo dovoljno stelje in leži živina na skoraj golih tleh. Zato so česti pojavi razna obolenja pri kravah, posebno na vimenu, kar se rado dogaja v hlevih, ki so že sami na sebi hladni. Beton ima iste slabe lastnosti kot jih ima kamen, ter tudi pri njemu mrz in talna vlaga prodirata na površje. Zato se priporoča gradnja ležišč, kot prikazuje slika. Les je tople, ima pa nedostatek, da se med razpokami nabere mnogo nesnage, ki povzročata smrad v hlevu. Najslabša so ležišča brez poda, pri katerih utrpimo velike izgube na gnojnici in ne moremo imeti živine nikoli čiste. Toda teh je vedno manj, ker novi hlevi imajo že boljša ležišča in tudi v starejših se predelavajo.

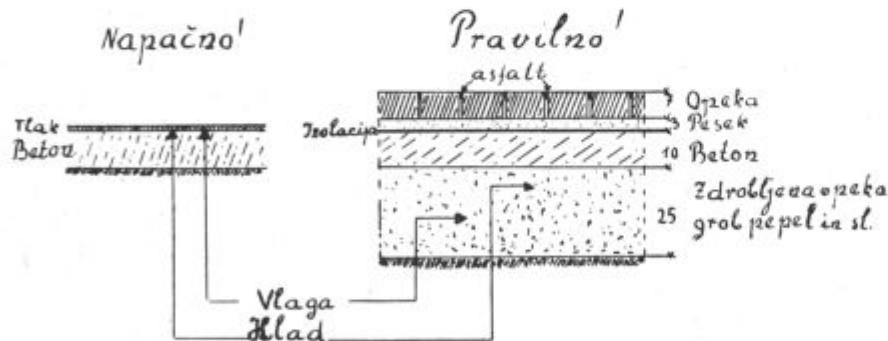
naravnost na živino. Dobro napravljeno okno služi tudi kot pripomoček za zračenje. (Glej sliko.)

Z navadnimi okni težko zračimo hleve, če je v njem živina. Mrzel zrak pada naravnost na živino. S takimi okni se ta neprijetnost odstrani. Tudi zid izpod oken ni nikoli moker. S tem se zmanjša tudi vlaga v hlevu. Okno naj bo okrog 33 cm izpod stropa, da se laže odstrani sopara iz hleva.

Druga skrb vsakega živinorejca bi morala biti, da ima v svojem hlevu vedno dosti svežega zraka. To lahko doseže samo tedaj, če ima v hlevu dobro ventilacijo. Pravilna ventilacija ne dovaja samo v hlev svežega zraka — kisika —, ki je potreben za delo vseh organov in za dobro izkoriščanje krme, temveč istočasno tudi odstranjuje vodno paro in razne pline, ogljikov dvokis (CO₂), žveplov vodik (H₂S) in amonijak (NH₃), ki nastanejo pri izdihavanju in izparevanju živali, ali z razpadanjem in izhlapevanjem scalnice in blata. V takem zraku se živina ne počuti dobro. Čim več je v zraku ogljikove kisline, tem manj se more kri oddajati; zato se opazi pri živali hitrejša dihanje. Vsled trajne vlage in omenjenih strupenih plinov živina često oboli ali vsaj postane neodporna.

Kako dosežemo čisti zrak v hlevu? V toplih dnevih se lahko zračiti z okni in sicer tako, da se napravi prepih. Živina mora biti medtem zunaj. Da bi pa lahko zračili tudi tedaj, ko je živina v hlevu, moramo imeti zato pripravna okna. Spodnja polovica okna je stalna, gornja se pa premika okoli horizontalne osi. (Glej sliko.) Da se lahko odpre poljubno široko, ima posebno pripravo. Pokvarjen zrak tem bolj izhaja iz hleva, čim manjša je razdalja med stropom in oknom. Da ne bi hladni zrak padal naravnost na živino, posebno, če je ta blizu oken, se namestijo na prevesna krila posebne pločevinaste stranice. Ravno tako se

Če že ne moremo napraviti ležišč kot prikazuje slika, ker je mogoče opeka predraga, tedaj vsaj preprečimo vlago in mrzota, da ne prideta do vrha ležišč. Ne delajmo betona direktno na zemljo, temveč na sloj zdrobljene opeke ali pepela, ki prepreči razširjenje vlage iz zemlje.

Zrak in svetloba v hlevu.

Razsvetljava pospešuje zdravje in povečava tudi mlečno produkcijo. Če je hlev dobro razsvetljen, je v njem manj bolezenskih kali, ker te ne prenašajo svetlobe. Isto je z raznimi plesni in glivicami.

Vsi dobro poznamo naše stare hleve z malimi okenci, pri katerih so šipe tako umazane, da se ne vidi skozi nje. Mnogokrat pa so še te luknje pozimi zamašene s cunjami

in slamo. Toda tudi pri novejših hlevih bi se dalo še mnogo kaj boljše urediti. Vedno bi morali paziti, da iznaša površina oken $\frac{1}{15}$ — $\frac{1}{20}$ površine tal. Žalibog tako velikih oken skoro ni pri naših hlevih. Okna tudi ne smemo delati prenizko. Svetloba ne sme prihajati živini direktno v oči, ker jim je to neprijetno. Doljni rob okna mora biti iznad živine, da ne pada hladni zrak

vodo, ki se sicer nabira na oknih, in da bi se ne cedila po zidu nazaj v hlev in povečavala vlago, odvede po poševni ploskvi spodnje oknice, ki je podaljšana, da voda ne zamaka zid. Zato se izpod oknovega roba napravi posebna reža in sicer po vsej dolžini. Višina reže je 4—5 mm. Malo dvignjen notranji zid preprečuje, da ne bi pozimi hladen zrak padal naravnost po živini. Če je zid iz poroznega materiala, se tudi skozi njega menja dosti zraka. S tem zrakom gre tudi nekaj vlage.

Toda niti začasno zračenje z okni, niti stalno skozi zid ni dovoljno za izmenjavo zraka. To so lahko samo dodatni pripomočki. Na uro rabi vsaka odrasla žival (500 kg) okrog 60 m³ svežega zraka. Torej se mora na uro zrak premenjati štiri in pol krat. Posebno pozimi ne moremo zračiti samo z okni, temveč

moramo napraviti posebne priprave za zračenje. Malo je hlevov, ki imajo zračnike, še manj je takih, ki imajo pravilne. Nekateri so imeli zračnike v podobi dimnika, to je luknje skozi strop. Ta način zračenja se seveda ni obnesel, ker je bila ventilacija napačno napravljena. Zato so mnogi kmetje te luknje zopet zamašili ali zazidali. Često je bil temu tudi vzrok hladen hlev pozimi iz vzrokov, ki smo jih v drugem članku omenili. Toplina hleva mora biti kolikor mogoče enakomerna in sicer ne sme biti ne previsoka ne prenizka. Za molzne krave in mlado živino naj bo toplina v hlevu od 18—20 °C. Če pa mlada živina svobodno skače, zadostuje 14—16 °C. Da bomo imeli svež zrak v hlevu in primerno toplino, moramo imeti v hlevu pravilne zračnike.

Celotna struktura naše banovine je ugodna za način „Samopomoči“. — Nikakor ne pridemo z mrtve točke preko debat, načrtov in anket.

Potrebno pa bode ustvariti po našem načinu temelje bodoče centralne zadruga za zavarovanje živine, ker je naravno, da moramo pričeti hišo zidati pri tleh. Iskanje milijonov za zadrugo in potem šele ustvarjanje edinic, se mi ne zdi zdrav pojav.

Že ustvarjene edinice, katere upravljajo živinorejci sami, zavedajoč se ponosno svojega stanu, pa privedejo same kaj kmalu do centralne zadruga, kateri potem ne bi bilo težko izposlovati na podlagi izkazanega dela krajevnih edinic, katerega so zavedno ustvarile same iz sebe kot kmetijski pokret — dotacije banovine in države. Te vsote bi se pa uporabljale na predloge edinic po redu samo v živinorejske svrhe. Tako nakup združnih pašnikov, osuševanja močvirnatih travnikov in vse drugo, kar je v zvezi z boljšo in smotrnejšo prehrano naše živine v splošnem.

Za ustanovitev edinice „Samopomoči“ zadostuje že 300—400 zavarovanih glav živine, saj kakor je razvidno iz gornjega obračunskega poročila, ne bi v tem primeru količnik presegal din 3'— po glavi. Potrebno je le, da se najde v vsakem okolišu nekaj razumnih in zavednih mož in stvar pride v tek. Kmet naj si ustvari sam s svojo marljivostjo „Samopomoči“ in naj tudi sam upravlja s svojo imovino.

(Vidi članek „Enostaven in cenen način zavarovanja goveje živine“ od istega pisca na strani 82. Kmetovalca za leto 1938.)

Obračun enoletnega obstoja „Samopomoči“ — zavarovalnice za živino — kot odseka podružnice Kmet. družbe v Trbovljah.

Vet. R. Deu.

15. maja 1938 je štela „Samopomoči“ ob ustanovitvi 166 članov s 631 zavarovanimi govedmi. Ob obletnici šteje 178 članov s 588 govedmi. Stanje sicer stalno variira, je pa skoraj nespremenjeno. Med letom se je dogodilo 10 nesreč in se je izplačalo zavarovancem skupno din 8955.—. Člani so pa vplačali na prispevkih din 4891'25, od prodajnega užitnega mesa in za kože se je

pa prejelo din 4394'50, tako, da znašajo vsi dohodki din 9285'75. Prebitok znaša din 669'25, kateri tvori rezervni fond. Dosegel se je na ta način, da se je (zaokrožil) količnik vedno navzgor. Najvišji količnik je znašal din 1'75 od glave, najnižji pa din 1'—. V primeri s hitro in visoko pomočjo prizadetim posestnikom je pač vplačani znesek malenkosten.

Neverjetno je, da se ta način zavarovanja bolj ne razmahne v naši banovini, kjer nas premoženjske razmere prebivalstva, pa tudi stanje živinoreje naravnost silijo k temu.

Perutninarstvo.

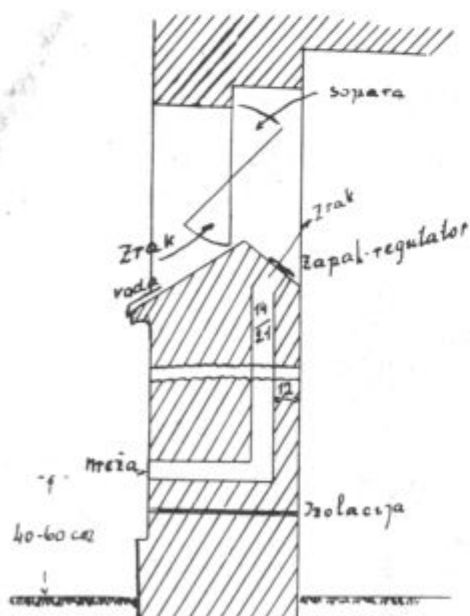
Zdrav in krepak naraščaj - podlaga za uspešno kurjerejo.

Leopold Paljk.

Naše kmetske gospodinjice odgajajo navadno piščance z največjo skrbnostjo in marljivostjo. A komaj zapusti koklja piščance, se tudi one zanje le malo zmenijo. Navadno jih potem krmijo z ostalimi starimi kokošmi in jih namestijo v skupno kurnico. Pa tudi radi ogromnega poljskega dela, ki ga imajo kmetje v tem času, so živalce prepuščene bolj same sebi. Za perutnino skrbi ponavadi stara mati ali na pol odrasla deca, ki ima sicer s krmljenjem prijetno zaposlitev, a dostikrat kaj malo razume-

vanja za pravilno oskrbo perutnine. Pri vzreji doraščajoče perutnine pa je upoštevanje posebnih potreb silno važen moment, ako hočemo imeti od kurjereje dobiček. Ako pa opustimo v tem času temeljne zahteve umne reje, se to pozneje vsled pomanjkljivega razvoja mladine, zlasti jarčic, silno maščuje, pa četudi izhaja zarod od najboljših kokoši — nesnic.

Našteti hočem le nekatere največje napake, ki jih zagreše perutninarji pri vzreji doraščajoče mladi-

Slika prikazuje dovod zraka s posebnimi kanali, ki jih napravimo skozi zid. Notranja odprtina je v višini, kot prikazuje slika, ali pa se napravi še više pod stropom. Mora pa biti vsaj na 2/3 višine stene.

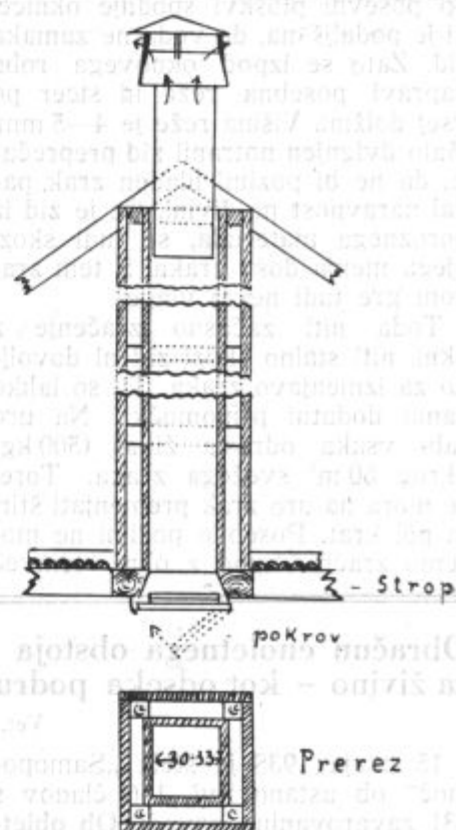
ne ter istočasno navesti, kako moramo te napake odpraviti, odnosno preprečiti.

Predvsem je treba vedeti, da ločimo pri vzreji naraščaja dve razdobji: 1. vzrejo piščancev do 8. tedna, 2. pa do takrat, ko začne jarčice nesti. Ta slednji čas je za vzrejo zdravega in krepkega naraščaja prav tako važen kot prvi, če ne še bolj. In prav tu se največkrat in mnogo greši. Kolikokrat se n. pr. pozabi pravočasno ločiti petelinčke od jarčic. Zato pa je potrebno, 8 tednov stare petelinčke skrbno pregledati ter v plemenske svrhe odbrati le najlepše, t. j. najkrepkejše in najbolj zdrave, a vse druge čimprej odstraniti, t. j. opitati in ev. odprodati za cvetje. Lahko jih pa seveda tudi kopunimo ter še nadalje redimo. Da bi pa še nadalje gojili na pol odrasle ali pa povsem odrasle nadštevilne peteline, se gotovo ne izplača. Zato je boljše, da jih čimprej zakoljemo ali prodamo. Odstraniti pa moramo tudi slabotne ali pa celo bolehnne in v razvoju zaostale jarčice, saj se jih ne izplača še nadalje rediti, ker je dovolj jasno, da ne bodo nikdar kaj prida plemenke, niti dobre jajčarice niti matere. Nes pametno bi tedaj ravnali, če bi jih še nadalje redili. Res je gospodinjki kaj težko jarčice odbirati in jih zaklati, a kdor hoče imeti res dobro plemensko blago, mora takoj v začetku odstraniti vse, kar ni prvovrstnega. Škoda za zrnje, ki ga te živali požró. Seveda bi pa priporočal izločene nadštevilne petelinčke in slabo razvite jarčice opitati, predno jih zakoljemo. Zlasti se pitanje petelinčkov priporoča tam, kjer so 1. ugodne prilike za oddajo pitancev (n. pr. v bližini letovišč in mest, kjer znajo ceniti fino blago in ga tudi primerno plačujejo) in 2. kjer imajo na razpolago ceneno in primerno pičo za pitanje. Piščance pitamo z gosto mešanico ječmenovega zdroba in kislega mleka. Sploh je posneto kislomleko, pa tudi pinjavec, najbolj tečna krma za mlado perutnino, ker vsebuje dosti beljakovin, ki jih mlada žival nujno potrebuje za razvoj in rast. Pa tudi s koruznimi žganci, pomešanimi z različnimi kuhinjskimi odpadki, dosežemo v pitanju prav lepe uspehe. Pitancev pa ne smemo puščati na prosto pašo, marveč jih imejmo zaprte po več skupaj v primernih kletkah. Krmimo jih trikrat na dan prav izdatno, vendar pa samo toliko, da jim hrana po preteku pol ure ne ostaja v koritcih. Poleti se namreč zamešana krma kaj kma-

lu spridi in skisa. Skisana hrana pa je za živali strup. Pitanci morajo imeti na razpolago vedno svežo vodo; v posebni posodi pa pesek in zdrobljeno oglje, ki urejuje prebavo. Pitanje naj traja 2—3 tedne.

Tudi opažamo na kmečkih dvoriščih, da teka skupaj „staro in mlado“, prav tako prenočuje v skupni kurnici in se hrani pri skupnem koritu. Od starih kokoši je treba naraščaj ločiti „od mize in postelje“. Še za stare kokoši je največkrat kurnica pretesna, kaj pa šele tedaj, če se gnetejo v njej še doraščajoče. Nič čudnega potem, če ni zaznamovati v kurjereji povoljnega uspeha. Kako naj se živalce povoljno razvijajo v majhnem prostoru, ki je morda ponoči celo hermetično zaprt? Zato je treba zlasti v poletnih vročih dneh obračati posebno pažnjo kurnicam, ki so pokrite n. pr. s strešno lepenko in se v žgočem soncu silno razbelijo, da vlada še ponoči v njih neznošna vročina in sopenarica, zlasti če je prenapolnjena s kokošmi, starimi in mladimi ter ni dovolj poskrbljeno za zračenje. V takšnih tesnih in vročih kurnicah se perutnina kaj slabo počuti. Treba je zato odstraniti steklena okna in tudi vrata ter jih nadomestiti z žično mrežo. Seveda pa ne sme biti v kurnici prepiha. Da pa ne bo sonce premočno žgalo na kurnico, zasadite v bližini kakšno drevo, n. pr. oreh ali češnjo, ki bo s svojo gosto krono kmalu zasenčilo perutninski dvor. Ko so kure podnevi na prosti paši,

pa imejmo kurnice odprte na široko, da se temeljito prezračijo.

Za odvod pokvarjenega zraka in vlage pa služijo posebni zračniki. Zračnik naj bo iz lesa in sicer z dvojnimi stenami, kot je razvidno iz slike. Zrak med stenami prepreči prehitro ohlajitev pokvarjenega zraka. Hladen zrak je težji od toplega, pa bi mogel pri hitri ohlaiditvi tlačiti zopet nazaj v hlev. Med stene se lahko natlači kakšen slab prevodnik toplote (pleve, žagovina itd.), da je toplota v zračniku bolj enakomerna. Zračnik zapira leseni pokrov, s katerim poljubno reguliramo odvod zraka in s tem toplino hleva.

Gozdarstvo.

Črni gaber.

Vsak gozdni posestnik ga pozna: Pri podiranju dreves najraje poseka srednje debelo ali slabše deblo, da si izseka iz celega debela malo zagozdo ali klin, ki je trd, se pri nabijanju s sekiro ne cepi in gre gladko v zažagano rez. Največ ga pa posekamo za drva. Trgovec z drvni raje kupi bukova drva, če so jim primešana gabrova polena, ki dajejo izdatno toploto in lepo gorijo. Sem pa tja si kolar napravi iz njega orodje ali držaje za dleta, obličje in drugo. V splošnem pa črni gaber do sedaj gozdnemu posestniku ni prinašal drugih koristi. In vendar je črni gaber poleg oreha naš najdragocenejši les, ki ima to prednost, da ga iščemo in uporabljamo tudi v tanjših in kratkih kosih, tako, da lahko izkoristimo drobnejša, kriva in zmerno grčava debela. Prodamo ga pa tudi lahko v manjših množinah. Črni gaber nam daje najboljši les za tkalske čolnice v tekstilni industriji in

vedno bolj izpodriva drage inozemske lesove. V Nemčiji in Italiji imajo zavode za oplemenitev lesa; les napravijo s prepojitvijo in stiskanjem odpornejši, trpežnejši in lepši. Tako oplemenjeni črni gaber je znan v tekstilni industriji pod imenom „diamant“. Že ime nam pove, da je črni gaber najodpornejši pa tudi najdražji les za tkalske čolnice, ki jih v veliki količini še vedno uvažamo, kljub temu, da imamo v Sloveniji v Kranju domačo tovarno za tkalske čolnice in v Ljubljani industrijsko napravo, ki izdeluje „kanteine“ t. j., kvadrataste kose črnega gabra, iz katerih se oblikujejo in okujejo čolnice.

Gornja izvajanja naj bodo opomin našemu gozdnemu posestniku, da bode znal ceniti črni gaber v gozdu in ga v slučaju potrebe dobičkanosno izkoristiti. Dostikrat proda kmet lepa drva iz črnega gabra za malenkostno ceno in ne ve, da bode njihov

les uporabljen za tako važen izdelek kot so tkalski čolniki.

Zelo se povprašuje tudi po jesenu, čegar les se rabi posebno za gradnjo vagonov in letal. Tudi jesen, javor, hrast moramo umno gojiti in vzgajati, ker je povpraševanje po teh lesovih vedno večje, zaloge pa so vedno manjše.

Lesno tržišče.

Povpraševanje po lesu za izvoz pri čvrstih cenah raste. Tako n. pr. smo v marcu izvozili 102.519 ton lesa v vrednosti 84.8

milijonov din napram 79.701 toni v vrednosti 69.8 milijonov din v letu 1938.

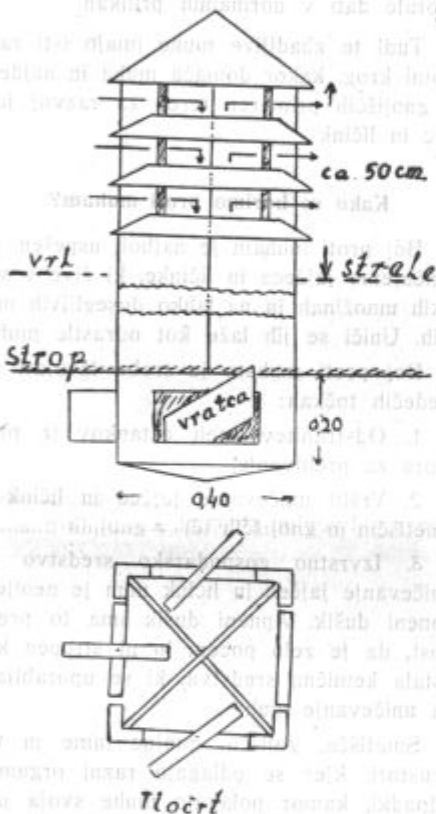
Evropske države izvoznice držijo trdne cene in se pri nas že opaža večje zanimanje za les. Povečal se je in oživel izvoz v Italijo, pričakuje se povečanje izvoza v Francijo. Tudi izvoz v Nemčijo je nekoliko oživel.

Važno za naše gozdne posestnike je dejstvo, da je ministrski svet sklenil, da zgradi država dve moderni tovarni za celulozo, ki bodeta skupno proizvajali 45.000 ton lesovine — celuloze. Dalje je na novo zgrajeno domače podjetje Bonač v Krškem, ki bode proizvajalo izdatno množino celuloze. S tem bode dana prilika našemu kmetu, da bode tudi slabši les — droben, kratek, kriv — lahko prodal po kolikor toliko

ugodni ceni, zlasti ker bode nova državna tovarna na meji Slovenije blizu Vrbovske; Bonačeva tovarna bode pa pritegnila nase les iz Štajerske, ki se bode lahko splavljajal po Savinji in Savi, dočim so glavne odjemalke lesa za celulozo iz Gorenjske Združene papirnice v Ljubljani.

Cene za les se gibljejo sledeče:

mehki hlodi	150—200 din za polni meter,
trami	170—200 din za polni meter,
les za celulozo	125—140 din za polni meter,
bukovi hlodi	110—140 din za polni meter,
bukovi hlodi	za furnir 200—240 din za polni meter,
hrastovi hlodi	od 30 cm 200—300 din za polni meter,
bukova drva	12—13 din za 100 kg,
bukovo oglie	48—60 din za 100 kg.

Zelo praktičen je zračnik, s katerim lahko reguliramo istočasno dovod in odvod zraka. Takšen način zračenja imajo na banovinskem veleposestvu Mrzla Vodica (savska banovina) in so z njim zelo zadovoljni. Zračnik je iz lesa v obliki kvadratne cevi. Notranji del je z deskami diagonalno predeljen v 4 dele, kar je razvidno na tločrtu. Notranja svetloba je 40 × 40 cm. Spodnji del seže okrog 20 cm izpod stropa in je spodaj zaprt. Pač pa ima na straneh 4 vratca. To so 4 deščice, ki so v sredini pritirjene na obod, da jih lahko poljubno obručamo. Tisti del zračnika, ki molji nad streho (višina okrog 50 cm), je pokrit s poševno ležečimi deščicami, tako da zrak lahko prihaja in odhaja. Padavine pa ne morejo upadati. Tudi ta del je razdeljen v 4 dele.

Če se giblje zunanji zrak v smeri, kot prikazujejo puščice na sliki, zadene na pregrado v zračniku in je prisiljen, da se giblje navzdol. To je dovod svežega zraka. Na nasprotni strani zračnika se pa tvori prazen prostor in ta povzroči gibanje pokvarjenega zraka iz hleva ven. Z vratci poljubno reguliramo dovod in odvod zraka. Opisani zračnik zadostuje za 10 glav živine.

Zadrugarstvo.

Rešitev male kmetije in malih narodov je v združništvu.

Iv. Nemeč.

V kulturi in gospodarskem napredku do svetovne vojne precej zaostala dežela Latvija se je po vojni izredno razvila, zahvaljujoč se združnemu razmahu, ki ga je tudi država z vsemi sredstvi podpirala. Če malo od bližje pogledamo pokrajinske razmere, kmetstvo posest itd., vidimo, da so zelo podobne našim, razlika je samo v tem, da se pri nas združni pokret in združna produkcija ni v taki obliki razvila.

Latvija ali Lotiška se nahaja ob Baltičkem morju med 55° 40' 30" in 58° 5' 28" severne širine in 20° 58' 4" vzhodne dolžine. Država je dobila neodvisnost 18. novembra 1918 in se tudi s tega stališča lahko primerja z nami. Po statističnih podatkih, ki jih je podal g. A. Groskaufmanis na mednarodnem združnem kongresu v Rimu, obsega država 65.791 km² in ima 2 milijona prebivalcev. Od vseh prebivalcev jih živi na deželi in se bavi s kmetijstvom 1.239.939 ljudi ali 63,6%. Skupna obdelovalna površina zemlje znaša 6.191.550,78 ha; od te površine odpada na njive 1.947.875,70 ha ali 31,46%; travniki pa obsegajo 890.019,16 ha ali 14,37%, pašniki 828.270,08 ha ali 13,38%. Vsa druga zemlja odpade na gozdove, ki obsegajo 1.659.222,62 ha ali 26,80%, na parke in stavbišča 522.358,73 ha ali 8,44%; močvirja in ostala neuporabna zemlja obsega 343.804,49 ha ali 5,55%.

Vsa obdelovalna zemlja se deli na 273.350 kmetijskih gospodarstev razne velikosti.

Največ posestev je malih in srednjih, kar tudi v celoti odgovarja našim razmeram. Posvetva se delijo po velikosti na 10 skupin in sicer:

- I. do 1 ha velikih posestev je 19.633 ali 23,67%;
- II. od 1—2 ha velikih posestev je 4.897 ali 5,90%;
- III. od 2—5 ha velikih posestev je 6.465 ali 7,79%;
- IV. od 5—10 ha velikih posestev je 5.148 ali 6,21%;
- V. od 10—15 ha velikih posestev je 6.064 ali 7,31%;
- VI. od 15—20 ha velikih posestev je 9.262 ali 11,17%;
- VII. od 20—30 ha velikih posestev je 13.226 ali 15,95%;
- VIII. od 30—50 ha velikih posestev je 11.245 ali 13,56%;
- IX. od 50—100 ha velikih posestev je 6.484 ali 7,56%;
- X. čez 100 do 518 ha velikih posestev je 518 ali 6,62%.

Srednja posvetva imajo v odstotkih 15,95%, mala pa 23,67%. V splošnem torej prevladujejo malokmetijske razmere, ki so prisilile latvijske kmete, da so se oprijeli močnega združnega pokreta. S pomočjo države je združništvo pridrlo v vse panoge kmetijstva in povzročilo nagel polet kmetijstva, ki je prej vse stoletje taval v temi.

V vseh živinorejskih krajih so se ustanovljale živinorejske organizacije za selekcijo, odbiro živali in za predelavo ter združno prodajo mesa. Z napredkom živinoreje pa se je pospeševala produkcija krme, za katero travniki niso zadostovali. Na

nekaterih krajih so začeli na veliko pridelovati krompir za odgoj svinj, ki je končno dosegel nadprodukcijo, zlasti ker se je izvoz svinj zmanjšal. Težava pa je bila kmalu premagana, ker so se začele ustanavljati zadružne pridelovalnice špirta, katerega uporaba je bila velika na domačem trgu in v zunanji trgovini. Na ta način se je pospešilo po eni strani poljedelstvo, po drugi strani pa se je surovi krompir predelal doma in pustil domačemu zadružniku dva zasluzka: zaposlitev domačih ljudi pri žganju špirta in večji dobiček pri prodaji predelane surovine v končni izdelek.

Napredek živinoreje pa seveda ni zahteval samo pospešitev pridelovanja dobre krme, ampak je tudi mlekarstvo doseglo izredno velik razmah. Skoraj 95% vse mlečne proizvodnje gre skozi mlekarske zadruge, ki so dosegle do leta 1928. svojo 465to mlekarsko zadruge. V letu 1936. je bilo v mlekarskih zadruzah 333.231 krav mlekaric, ki so dale 543 milijonov kg mlečnih proizvodov. Zaradi pospeševanja zunanje trgovine mlečnih produktov se je leta 1921. ustanovila centrala mlekarskih zadrug, ki je vodila celoten mlekarsko zadružni pokret in skrbela za dobro zunanje in notranje tržišče.

Prav tako je zadružništvo v Latviji napravilo ogromen korak naprej pri zavarovanju. Pri nas smo prav za prav v tem oziru odzadaj, ker je vse zavarovanje proti požarom pri nas izvršeno po privatnih zavarovalnicah. V Latviji so vsa ta zavarovanja na kmetško zadružni podlagi, ki je prineslo malemu človeku ogromnih koristi. Zadnji čas se tudi z velikim uspehom razvija zadružništvo za zavarovanje živine in veterinarsko zaščito; dosedaj se je ustanovilo okrog 37 zadrug, ki se še vedno ustanavljajo in spopolnjujejo.

Izredno lepo so se razvile zadruge za nabavo in uporabo poljedelskih strojev, za melioracije zemljišč, komasacijo zemljišč itd. Lepo pa je tudi razvito konsumno zadružništvo in zadruge za izvoz kmetijskih produktov.

Iz te bežne slike je razvidno, po kakšnih poljih mora hoditi mali človek in mali narodi, če hočejo doseči uspehe, ki trajnoboljšajo življenje vsemu narodu. Pri tem moram ponovno poudariti, da je kultura latviškega kmeta bila daleč za našo, prednost pa so imeli v tem, ker kmetijski ljudje niso bili raztrgani na razne tuje svetovne nazore, ampak

so poznali samo edino — kmetško skupnost, ki jim je pomagala do takšnih uspehov. Omeniti moram tudi, da je tamošnji kmet ravno tako občutil tisto klavno manjvred-

nost, kakor naš, toda izreden napredek je to veliko nesrečo skoraj popolnoma iztrebil. Glej, tovariš, da greš po poti svojega tovariša bolj-šemu življenju nasproti.

Zdravstvo in higiena.

Zatiranje muh z apnenim dušikom!

Z imenom „muhe“ se označuje skupno številne rodove in vrste „Muscidi“, med katerimi je najbolj poznana domača muha in pa tako imenovane sive azurne in zelene muhe (*Sarcophaga carnaria*, *Calliphora vomitoria* i. dr.)

Sanitetna služba v mestih, tu in tam tudi v trgih in naprednih vaseh, se trudi na vse mogoče načine — ki zahtevajo znatne materialne žrtve — da bi olajšali ljudem in živalim to mušjo nadlogo. Boj proti tem neznosnim in nevarnim žuželkam pa je najenostavnejši in najcenejši s pomočjo neoljenega apn. dušika.

S številnimi opazovanji in poskusi se je izkazalo, da prenašajo muhe iz krajev v kraje, bodisi z nogami ali z odpadki, jajčeca in ličinke vsakovrstnih črvov (*Taenia*, *Ascaris*, *Enterobius*, *Trichiuris*, *Anchylostoma* itd.). Če pomislimo, da se vsedajo muhe venomer na živalske in rastlinske snovi, na mrhovino, na pljunke, na blato itd., če dalje premislimo, da gredo ličinke, ki se nahajajo v teh snoveh, katere služijo tudi za hrano istim muham, skozi njih telo in prebavila in jih tako lahko puste skupaj s svojimi odpadki na koži in človeških ranah, ali pa na jestvinah (mleko, kruh, meso, smetana, juha itd.), nam bo jasno, da se na tej hrani razvijajo prava naselja patogenih ličink. Izkazalo se je, da so nalezljive bolezni skoro popolnoma izginile v onih krajih, kjer so srečno vodili boj proti muham. Ta boj postaja velika socialna potreba! Muhe je treba uničevati že v začetku razvitka. Iz jajčeca se rodi prva oblika ličinke, ki naglo raste, če se nahaja v ugodnem prostoru. In to je vedno samo zato, ker imajo muhe nagon, da polagajo jajčeca le tja, kjer je mogoč ugoden razvoj ličink. Te ličinke napravijo prvo preobrazbo in iz njih nastane ličinka drugega stadija, ki se hrani, dokler se ne izvrši ponovna preobrazba in nastane še ena ličinka tretjega in zadnjega stadija. Ko je ta popolnoma razvita, zleze iz svojega črevesa, prevzame obliko sodčka (buba), iz katere izleze pozneje popolna žuželka, — krilata muha.

Muhe odlagajo jajčeca, kot je bilo že rečeno tja, kjer razpadajo snovi, posebno v pljunke, v gnojlišča, smetišča in gnojne mlake. Vsaka muha odlaga približno 120 do 150 jajčec, tako da v 7 generacijah izhaja od ene muhe, sposobne za ploditev, zarod milijarde bitij. Sreča je, da se je v vseh stadijih muhe ugotovilo velikansko

odmiranje, toda vseeno je množitev te živali velika. Na deželi so poleg nezbadljivih muh, tudi muhe, ki zbadajo: živé in se širijo po hlevih, kjer dražijo živino. Dokazano je, da so dale krave, razdražene od muh, razmeroma manj mleka, kakor bi ga morale dati v normalnih prilikah.

Tudi te zbadljive muhe imajo isti razvojni krog, kakor domača muha in najdejo v gnojščih primeren teren za razvoj jajčec in ličink.

Kako se borimo proti muham?

Boj proti muham je najbolj uspešen, če uničujemo jajčeca in ličinke, ki živé v velikih množinah in na lahko dosegljivih mestih. Uniči se jih laže kot odrastle muhe.

Boj proti muham je treba izvajati po sledečih točkah:

1. Odstranitev vseh ostankov iz prostora za prebivanje.

2. Vršiti uničevanje jajčec in ličink v smetiščih in gnojščih ter v gnojnih mlakah.

3. Izvrstno gospodarsko sredstvo za uničevanje jajčec in ličink muh je neoljeni apneni dušik. Apneni dušik ima to prednost, da je zelo poceni in ni strupen kot ostala kemična sredstva, ki se uporabljajo za uničevanje muh.

Smetišča, gojišča, gnojne jame in vsi prostori, kjer se odlagajo razni organski odpadki, kamor polagajo muhe svoja jajčeca, naj se razkužijo z neoljenim apnenim dušikom. Apneni dušik se lahko uporablja v suhem stanju — prašek ali kot otopina — pomešan z vodo. Če uporabljamo apneni dušik v suhem stanju, je dobro, če ga pomešamo s cestnim prahom. Enako množino apnenega dušika pomešamo z enako množino cestnega prahu, ter to zmes potrosimo na smetišče, oz. gnojšče itd. Za razkuževanje moramo vzeti 5% količino apnenega dušika od mase, ki jo želimo razkužiti. To je: 100 kg odpadkov, 5 kg neoljenega apnenega dušika. Lahko pa naredimo tudi 8—10% apnenodušično emulzijo, t. j. na 100 l vode zmešamo 8—10 kg neoljenega apnenega dušika. S to emulzijo polijemo in dobro prekvasimo smetišče, oziroma organske odpadke. Tekom 24 ur po zalivanju organskih odpadkov z 8—10% apnenodušikovo otopino poginejo vsa mušja jajčeca in ličinke. Ker polagajo muhe tekom pomladi, poletja in jeseni jajčeca v smetišča in gno-

jišča 6—7 krat, moramo pravočasno, predno se ličinke razvijejo v krilate muhe, zalego z apnenim dušikom ponovno razkužiti.

Gospodarske vesti.

Kontingenti.

Pod tem naslovom je priobčil g. VI. Kreft v „Edinosti“ članek, ki zahteva pojasnila, ker pisec ni dovoljno informiran o zadevi in izvaja zaključke iz napačnih predpostavk. Pisec med drugim pravi:

„Nam je najbolj znan kontingent za živino. Vsakega kmetovalca gotovo zanima, ali podeljevanje kontigentov ugodno, oziroma neugodno vpliva na ceno živine.

Za kontingent je treba plačati v Beogradu pri uradu 4.500 din. Ako kontingenta ne dobi naravnost izvoznikar, nego kakšna gospodarska zadruga, ki ima po obstoječi uredbi prednost, potem ta zadruga, ki navadno ne more sama izrabiti vseh kontigentov, proda ugodnost izvoznikarju, ki ji mora plačati kot odškodnino najmanj 3000 din.

S tem nastaja pri vagonu živine svota 7500 din, ki obremenjuje ceno živini. Ako bi navedeno vsoto preračunali na kg žive teže prodane živine, bi račun pokazal, da je kmet že s tem prikrajšan za približno 1 din na kg.“

Že v Kmetovalcu od 1. marca 1934 smo objasnili našim čitateljem, kako je urejen izvoz živine. Tudi v poznejših letih smo stalno prinašali kratka poročila o tem vprašanju. Med drugim smo leta 1936., ko je bil na novo urejen izvoz v Nemčijo, na strani 162 prikazali težave, s katerimi se izvozniki bore in tudi priobčili kalkulacijo rentabilnosti tega izvoza. Tudi v letih 1937 in 1938 smo priobčevali krajša poročila o izvozu in grajali njegovo neurejenost, odnosno opozarjali na težave, ki bi se naj odpravile. Da so bila naša opažanja pravilna, dokazuje tudi referat, ki ga je razposlala „Stočarska sekcija“ pri glavni združni zvezi v Beogradu in iz katerega posnemamo sledeča značilna izvajanja o delu Zavoda za izvoz živine.

„Nemčija. Pred 3 leti se je začela Nemčija preskrbovati z vojnimi in življenjskimi potrebščinami po 4 letnem načrtu. Kupovala je od nas velike količine živine in žita, plačala visoke cene in odobrvala preferencijale z namero, da bi samo v Nemčijo izvažali. Zavod se je z Nemci dogovoril, da bo Narodna banka posredovala na borzi in s tem držala tečaj RM na gotovi višini. Vse to je bilo škodljivo za naš izvoz in za državno blagajno. Ko se je potem povečal izvoz v Nemčijo in so nam Nemci dolgovali v kliringu velike vsote, je morala država kupiti razne naprave za železarno v Zenici in za železnice po viso-

kem tečaju za RM., ker bi sicer Narodna banka izgubila velike vsote. V tem času je naš izvoz v države z zdravo valuto popolnoma prestal, tako da je bil ves izvoz vezan na Nemčijo. Na ta način smo izgubili vse ostale trge in cene so padle za 30%. Nemčija je seveda zaslutila v kakšnem stanju se nahajamo, pa nas sedaj izkorišča ter zmanjšuje kontingente in cene, pač pa zahteva, da tečaj RM. še vedno držimo visoko. Preti nam, da bo zaprla meje, če njihovim željam ne bomo ugodili.

Italija. Že 2 leti obljubuje Zavod, da bo uredil izvoz v Italijo. Glavna zveza je bila lani povabljen na Reko, da prisostvuje pogajanjem z italijanskimi predstavniki. Izenadilj smo se, ko smo tam našli tudi predstavnika Madžarov. Rezultat pregovorov je bil negativen, vendar pa se je predstavnik Zavoda hvalil, da se je z Madžari dogovoril, da tudi oni ne bodo dobavljali živine Italiji, dokler Italijani za našo živino ne bodo obljubili plačevati odgovarjajočo ceno. Toda kmalu po tem smo zvedeli, da Madžari še nadalje izvažajo živino. Poprej se je vedno naglaševalo, da živino v Italijo ne moremo izvažati, češ, naš klinirski saldo tega ne dovoljuje. Vendar pa opazamo, da isto stanje ni zapreka za izvoz v Nemčijo, ki nam še danes dolguje čez 400 milijonov din, medtem ko je z Italijo kliring izravnat že dalje časa.

Levant. Slično kot z Italijo, se je Zavod pogajal tudi za izvoz v Palestino in Egipt. Pogajanja so se vršila na skupni konferenci madžarskih, romunskih in naših predstavnikov v Bukarešti. Na omenjeni konferenci predstavniki izvoznikov iz Jugoslavije niso bili pritegnjeni. Zavod nas je obvestil, da je sporazum dosežen in da se bo dobavljala živina skupno. Ko pa smo se vrnili iz Bukarešte, smo zvedeli, da dogovor ni predvidel kazni za prekršitve in da so nas Romuni in Madžari izigrali, ker so takoj začeli z dobavami. Tako pošiljajo tedensko živine za eno ladjo v Palestino in Aleksandrijo, ter iztržijo tedensko okoli 5000 angl. funtov (po din 250), ter bo letni promet znašal okoli 260.000 angl. funtov ali okoli 80 milij. din. Zanimivo je, da izvažata v Levant tudi Poljska in Bolgarska, medtem ko smo mi zaradi nesposobnosti Zavoda izločeni.

Švicarska. Dokler je bil izvoz svoboden v to državo, t. j. do pred 2 leti, ko je kontrola prevzel Zavod, smo izvozili velike količine konj, goved, zaklanih svinj, masti in drugih kmetijskih pridelkov. Z izkupičkom smo deloma plačali kupljeno plemensko živino ter s tem oplemenili svojo živinorejo. Odkar pa je Zavod pred 2 leti napravil dogovor s Švico, nismo niti repa izvozili in zaradi tega nam je onemogočen uvoz plemenskih bikov, kar je velika škoda za živinorejo. Seveda nam tudi manjka velika vsota v zdravi valuti, ki smo jo poprej dobivali za izvožene konje.

Francija. Tudi v tem primeru je Zavod sodeloval pri trgovinski pogodbi. Medtem ko smo poprej izvažali po svobodni pogodbi svinje in ovce, sedaj že 2 leti ničesar več ne izvažamo. Z zadnjo trgovinsko pogodbo je sicer skušal Zavod popraviti stari greh in nekaj doseči za našo državo. Izgleda pa, da bomo imeli od tega malo koristi, ker iztržene devize bodo dobili inozemski upniki naših državnih dolgov, ter se tako razpoložljive devize ne bodo povečale v našo korist.

Angleška. Pretekla leta je angleška vlada nekolikokrat odobrvala izredne kontingente za uvoz bekona (zaklane svinje), šunke in konzerv iz mesa, ker je to blago rabila zaradi zmanjšane produkcije in večje uporabe v lastni državi. Nobeden od Zavoda se ni brigal, da bi dobili te kontingente. Tako uvozi Poljska na Angleško okoli 1000 vagonov bekonov letno, a mi komaj 50 vagonov!

Amerika kupuje neomejene količine mesnih konzerv, da jih Jugoslavija nikoli toliko ne bi mogla producirati. Naša klanična industrija je predlagala, da se v Ameriko pošlje strokovnjak, ki bo proučil trg, kakovost in izdelavo blaga, da bi se naš izvoz zahtevam prilagodil. Na ta predlog se ni popolnoma ničesar ukrenilo. Medtem pa izvažajo konzerve v Ameriko: Poljska, Madžarska in celo Českoslovaška ter Nemčija, ki živino uvažata!

Grčija. Naš izvoz v Grčijo je nazadovol za 60%, kar ogroža živinorejo Južne Srbije, ki je desetletja izvažala tja svojo živino in prav za prav živi le od živinoreje. Zadnja trgovinska pogodba z Grčijo omogoča karteliranim grškim trgovcem, da sedaj diktirajo cene in da so s tem uničili izvoz.

Iz povedanega se vidi,

1. da smo izgubili vse inozemske trge in da smo sedaj v rokah enega edinega kupca, čeprav nam dolguje čez 400 milijonov dinarjev;

2. da naše najbolj dragoceno blago prodajamo v kliringu na up, oziroma ga zamenjemo za blago slabe kakovosti in zanj plačujemo visoke cene;

3. da je Zavod s svojo čudno trgovsko politiko onemogočil vsako privatno podjetnost, tako da nimamo nikogar, ki bi se s temi važnimi vprašanji bavil in jih mogel rešiti.

Kako je izvoz padel, predočujejo sledeče številke o komadih izvožene živine:

govedo		telad		svinje	
1937	1938	1937	1938	1937	1938
68.774	27.362	11.737	5.766	423.101	259.986

V letu 1939. je v prvem trimesečju izvoz ponovno nazadoval; v mesecu januarju celo za 50% napram istemu mesecu leta 1938.“

To poročilo Glavne združne zveze dovoljno predočuje prilike, pod katerimi se izvoz vrši. Razlika je le v toliko, da se je

zadnji mesec začelo z izvozom v Italijo. Ta pa je tako nerentabilen, da je Zavod v zadnjih 14 dneh že 3 krat povišal ceno in kljub temu ne najde izvoznika, ki bi tudi pri tako povišani ceni hotel izgubiti svoj denar. Če k poročilu Zveze pridamo še to, da se je vsak izvoznik, odkar se je Avstrija pripojila k Nemčiji, vedno bal za svoj denar in da se tudi danes po spremembah v Srednji Evropi to stanje ni niti malo izboljšalo, da nikoli ne moremo računati s stalno ceno, temveč se ta menja čez noč in še celo z veljavnostjo za nazaj in da izvozniki čakajo po več mesecev na plačilo, smo približno naslikali stanje našega izvoza.

Razumljivo je, da pod takšnimi prilikami ni mogoče na smotno združeno delo. To bi zahtevalo predvsem pitanje živine, katero se danes ne upa nobena zadruga priporočiti zadrugarjem, ker ne ve, ali bo mogla živino res prevzeti. Tako se izvozi ona živina, ki se je slučajno ponekod pitala in redki so vagoni z enotno kakovostjo blaga. Večinoma pa se izvozi, posebno iz Slovenije nepitana ali slabo pitana živina, ki jo seveda kupci slabo klasificirajo. Izvoz postaja tako vedno bolj nerentabilen in ena neprilika povlači za seboj drugo, posebno če smo izključno navezani le na enega ali dva kupca.

Čitatelje bo zanimalo, s kakšnimi kontingenti danes naša država razpolaga in kaj dobi Slovenija. Nemčija nam je odobrila po spojitvi z bivšo Avstrijo tedensko 200 kom. goved rednega kontingenta, a Italija zadnji mesec ravno toliko. Zadruga dobe od tega 40%, ki se razdele na 18 združnih zvez. Slovenske zveze dobe 26,66% od združnega ali 10,66% od vsega kontingenta. Kmetijska družba pa dobi 5,74% od združnega kontingenta ali 2,30% od celotnega, kar predstavlja mesečno po 2 vagona po 10 kom. goved za Nemčijo in isto toliko za Italijo; za slednjo pa šele zadnji mesec. Lani, ko je Nemčija forsirala izvoz in smo še ločeno dobavljali v Avstrijo, smo izvozili vsega 32 vagonov goved.

Netočna je trditev, da se plačuje Zavodu na taksah din 3500 za vagon, kar bi predstavljalo din 350.— za komad, ker se plačuje le din 30.— za komad. Pač pa Zavod odbije pri vsakem vagonu precejšnjo vsoto za razno pokvarjeno meso, tako da se mora vedno računati za to z okoli din 1000. Zgodi se celo, da pošlje Zavod obračun za takšne odbitke naknadno, ko je izvoznik že davno sprejel plačilo. Pač pa Zavod odobrava nižje cene, kot je pogodba s kupcem. Zadnjič je neki gospod na visokem položaju objasniti tako postopanje s tem, češ da Zavod to dela zaradi tega, da bo mogel subvencionirati nerentabilen izvoz v Palestino, kamor naj bi v kratkem izvozili 3000 kom. goved. Ker naša vrsta živine za ta izvoz ne pride v poštev, temveč le buša, smatramo, da ni pravilno, če mora k temu tudi Slovenija prispevati.

Kar se pa posredniškega zaslužka za drug tiče, bi pripomnili le to, da je ta znašal pri Kmet. družbi v letu 1938. okoli din 0.12 za kg. Če se upošteva, da je za druga prevzela ves riziko, se pač ne more temu zaslužku prigovarjati. Zavod plačuje danes za na Dunaj postavljeno blago sledeče cene: za prima živino din 8.50, za prvorazredno din 7.50, za drugorazredno din 6.25. Za prevoz in vse ostale stroške se mora računati do din 2.— izdatkov na 1 kg in sicer pri slabi živini več, pri boljši manj.

V naši banovini prima živine tako rekoč sploh nimamo. Zadnjič se nam je posrečilo, po dolgem času, da je prevzemna komisija klasificirala 2 vola iz okolice Maribora kot prima blago. Navadno pa se klasificira $\frac{2}{3}$ v drugorazredne in le $\frac{1}{3}$ v prvorazredne. Koliko se potem more plačati živinorejcu, si lahko vsak sam izračuna, če upošteva prodajne cene in stroške.

Smatrali smo za potrebno, da to pojasnilo priobčimo, ker kdor o izvozu ni poučen, prav lahko krivo sodi in v najboljši nameri išče krivca tam, kjer ga ni iskati. Kje je rak rana našega izvoza, pa dovolj jasno pokaže poročilo Glavne zadrugne zveze. Prepričani smo, da bi vse zadruge in ne samo Kmet. družba, rade plačale boljše cene, če bi bilo le mogoče.

Uporaba umetnih gnojil napreduje.

Ogromne so številke, ki nam povedo, koliko se porabi umetnih gnojil širom sveta.

Leta 1936. se je porabilo 419.295 vagonov umetnih gnojil.

Od tega odpade na dušik 120.130 vagonov, na fosforna gnojila 228.550 vagonov, na kalij 70.615 vagonov.

V teh 419.295 vagonih umetnih gnojil je bilo 8.561.750.000 kg čistih snovi, ki služijo rastlinam za hrano.

Po količini porabi največ umetnih gnojil Nemčija, za njo pride Japonska, potem Zedinjene ameriške države, Francija, Rusija, Italija, Anglija itd. Količinska uporaba umetnih gnojil stoji v industrijskih državah v približnem razmerju z obdelano površino zemlje.

Glede intenzivnosti gnojenja pa nam da najlepšo sliko sledeča tabela:

Na 1 ha obdelane zemlje so porabili leta 1935./36. čistih hranilnih snovi,

	dušika kg/ha	fosforna kislina kg/ha	kalija kg/ha
na Nizozemskem	27.4	39.7	41.9
v Belgiji	29.3	32.3	24.2
v Nemčiji	17.1	22.1	33.0
na Danskem	9.9	20.6	10.8
na Norveškem	7.3	12.1	11.6
na Švedskem	5.0	11.4	7.8

v Italiji	4.6	11.6	0.7
v Franciji	4.4	11.2	6.0
v Angliji	3.6	11.4	5.0
na Poljskem	0.7	1.4	1.0
v Grčiji	1.4	4.3	0.8
na Madžarskem	0.1	1.0	0.06
v Jugoslaviji	0.02	0.2	0.03

Kako je mogoče z dobrim obdelovanjem zemlje, dobrim semenom in s pomočjo umetnih gnojil dvigniti pridelke, nam kažejo tile statistični podatki; v Nemčiji so pridelali pred 50 leti polovico manj krompirja na ha, kot ga pridelajo danes.

Poletni povprečni pridelok	1888—1892	1908—1912	1928—1932	1933—1937
— 81 q krompirja na ha	— 81 q	— 133 "	— 158 "	— 167 "

Tam, kjer je stiska za živež velika, tam je tudi poraba umetnih gnojil največja, kar obenem dokazuje medsebojno koristno zvezo kmetijstva in industrije v službi naroda in države.

Tržno poročilo.

Pšenica: Položaj na svetovnem trgu se ni dosti izmenjal. Sicer je cena čvrsta, ker sta dosti blaga v zadnjem času nakupile Anglija in Kitajska, toda vpricho ugodnih poročil o izgledih za bodočo žetvo, te dobave niso prinesle večjega olajšanja. Naše sosede Madžarska, Romunija in Bolgarija, kakor tudi naša država, razpolagajo še vedno z velikimi zalogami, ki jih ne morejo prodati. Zato je tudi cena v državi nekoliko popustila, ker je producente strah in so ponudbe večje kot do sedaj. Verjetno pa je, da se zaloge do žetve ne bodo mogle prodati, kar bo seveda uplivalo na ceno novi pšenici. V Evropi je stanje posevkov prav ugodno, posebno se hvali Italija, kateri baje ne bo treba uvažati pšenice, ker bo domača proizvodnja pokrila potrebo. Cene od din 146—150 po kakovosti fco. nakladalna postaja.

Koruza: Na svetovnem trgu je cena stalna, ker Anglija kupuje večje količine iz Argentine in Sev. Amerike. Domači trg pa je nestalen, ker se izvozne možnosti vedno menjajo. Do nove žetve imamo še neprodanega okoli 15.000 vagonov, kar je razmeroma zelo malo. Zato se tudi za koruzo plačujejo razmeroma boljše cene, kakor sicer. Paritet Indija se danes plačuje din 103—104 za 100 kg.

Moka: Cena je popustila in se bačka ali banatska pekarska moka plačuje po din 237.50 do 242.50, merkantilna celo po din 232.50 do 235.— za 100 kg. Naši domači mlinci v Sloveniji so mletje večinoma ustavili, ker jim konkurira ceneno blago iz juga.

Otrobi: Banatski din 110 do 112.50.

Ječmen: Ozimni din 165—170, jari din 180.— do 182.50.

Oves: Slavonski po din 150 do 151.

Fižol: Beli bački din 290 do 292.50.

Mast: V kantah po din 13.75 do 14.— za kg.

Krompir: Čas prodaje je pri kraju in se danes nudi le še po din 60—63 za 100 kg starega krompirja.

Živina: O položaju poročamo drugod. Cene so se za malenkost popravile.

Društvene vesti.

VABILO

na

VI. REDNI OBČNI ZBOR

Kmetijske družbe, r. z. z o. z. v Ljubljani, ki bo

v nedeljo dne 4. junija 1939 ob 9. uri 30 minut v zadržanih prostorih Novi trg št. 3.

Spored občnega zbora:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo predsedstva in predložitev zaključnih računov za leto 1938.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev in sklepanje o poročilu in računskem zaključku za leto 1938.
5. Volitev glavnega in nadzornega odbora.
6. Obravnava in sklepanje o predlogih glavnega odbora in podružnic.
7. Slučajnosti.

Pripomba:

1. Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen, bo čez pol ure drugi občni zbor v istih prostorih in z istim dnevnim redom, ki sklepa v smislu § 25 pravil brez ozira na število delegatov.

2. Delegati se pri vstopu na občni zbor legitimirajo s člansko izkaznico in poverilnico, ki jim jo izda načelstvo podružnice.

V Ljubljani dne 15. maja 1939.

Predsednik: Ravnatelj:

O. Detela l. r. Ing. B. Ferlinc l. r.

VABILO

k letnim občnim zborom podružnic Kmetijske družbe v Ljubljani, r. z. z o. z.

Spored:

1. Poročilo odbora, predlogi in volitev funkcionarjev v smislu pravilnika, zlasti §§ 2, 3, 6, 7, 8, 9 in 10.
2. Slučajnosti.
3. Predavanja in slično.

Dne 28. maja 1939:

Podružnice: Moste pri Komendi, ob 9. uri pri načelniku g. P. Juhantu; Slov. Konjice, ob 9. uri v hiši kmet. družbe v Konjicah; Nova Cerkev, ob 9. uri v šoli.

Dne 29. maja 1939:

Podružnice: Vel. Poljane, ob 9. uri v šoli; Metlika, ob 9. uri v gostilni Pečarič; St. Lambert, ob 8. uri zjutraj v Vrtačnikovi gostilni v St. Lambertu.

Dne 4. junija 1939:

Podružnice: Gorje pri Bledu, ob 8. uri v občinski pisarni; Mavčiče, ob 7. uri v društvenem domu.

Dne 8. junija 1939:

Podružnica: Videm ob Savi, ob 7. uri 30 min. v šoli na Vidmu.

Dne 11. maja 1939:

Podružnice: Rogatec, ob 9. uri v gostilni gosp. Marince; Sv. Križ pri Litiji, ob 15. uri v stari šoli; Zagorje, ob 7. uri v šoli.

Književnost.

Letno poročilo Kmetijske zbornice dravske banovine v Ljubljani za I. in II. poslovno leto. Uredil Fran Erjavec. Izdala in založila Kmetijska zbornica, Strani 216, cena din 50.

Zamisel naše Kmetijske zbornice, da izda o svojem delu poročilo v obliki knjige, se nam zdi zelo posrečena. Druge zbornice izdajajo svoj službeni list in v tem objavljajo poročila. Ta način objave mogoče doseže drugod večjo razširjenost, ni pa trajen dokument važnega dela, ki ga opravljajo stanovske zastopnice kmeta, ker se pač periodičen list kaj lahko zavrže ali zgubi. V naših prilikah, kjer tako rekoč ni kmečke hiše, ki ne bi imela naročen ta ali oni dnevni ali tedenski list, ni potreben poseben službeni list zbornice, saj bodo prinesli omenjeni listi dosti obširna poročila o delu zbornice, če bo ta znala svojo poročevalsko službo dosledno organizirati. Tega načela se drže tudi druge stanovske zbornice v naši banovini, ker so spoznale, da jim ta način poročanja povzroča manjše stroške in je našim razmeram bolj prilagojen. Zbornica bi storila torej prav posrečen korak, če bi organizirala svoj poročevalski urad, ki bi zbiral gospodarske in druge vesti, ki se tičejo kmeta, njegovega življenja in stanovskih interesov ter bi te vesti za objavo v nedeljskih izdajah listom stavila na razpolago v obliki po-

sebnih redakcijskih okrožnic. Tako delajo n. pr. v Nemčiji in drugih državah razni propagandni uradi in je ta način rodil najboljše uspehe. Vsekakor bi takšno enotno poročanje o kmečkih zadevah bolj koristilo, kakor pa dosedanja poskusi dnevnega tiska, da z objavo nekoliko strokovnih navodil ali pa z odgovori na neka tozadevna vprašanja iz kmečkega življenja, vzbude pri kmečkih čitateljih videz, da se tudi dnevni tisk briga za kmečke prilike. Prepričani smo, da bi se redakcije slične akcije Zbornice z veseljem poslužile. Za vzbujanje in podkrepitev stanovske zavesti pri kmetu bi taka podjetnost zbornice bila neprecenljive vrednosti, ker le stanovska zastopnica bo znala in mora imeti sredstva za to, da se kmečki problemi javnosti prikažejo tako, kot to služi interesom kmetijstva. Izkušnja pa so dokazala, da ni dovoljno, če se o upravičenosti kmečkih zahtev pripravljajo samo kmetje, temveč je potrebno, da taka miselnost prekvasi vse javno življenje. Šele takrat bo kmet našel pravo oporo v borbi za svoje pravice.

Poročila zbornice v obliki knjige pa priporočajo tudi še druge okolnosti. Dolžnost zbornice je, da objavlja o raznih vprašanjih temeljite študije, ki že zaradi svoje temeljitosti morajo biti bolj obširne. Strokovni in drugi listi takšne obravnave ne morejo prinašati, ker bi zavzele ves razpoložljivi prostor. Zaradi važnosti takih razprav je tudi bolje, če se tiskajo na boljšem papirju. Vidi se, da je zbornica to spoznala in že svojemu prvemu poročilu priključila nekoliko takih razprav, ki namero dela zbornice tudi na tem polju posebno poudarjajo. Zato tudi nudi to letno poročilo več, nego bi se po naslovu sklepalo.

V prvem delu sta Fr. Erjavec in dr. T. Ristič očrtala zgodovino kmečkih stanovskih zastopstev doma in v inozemstvu. Drugi del prinaša uredbo o Kmetijskih zbornicah in pravila naše slovenske Kmetijske zbornice, nadalje izčrpna poročila o njenem delu, proračune in obračune za prvi dve poslovni leti. Tretji del pa prinaša 4 temeljite študije, statistični pregled o slovenskem uvozu in izvozu, ter končno pregleden zemljevid govedorejskih pasemskih okrožij v Sloveniji.

Želimo, da naš zbornica ne samo enkrat na leto, temveč večkrat iznenadi s sličnimi posrečenimi publikacijami. Na zanimivo poročilo opozarjamo vse naše čitatelje in jim priporočamo, da si knjigo nabavijo.

Oglasi v „Kmetovalcu“ imajo uspeh!

Čilski soliter

je po celem svetu priznano najboljšo dušično gnojilo. Z uporabo tega gnojila se zamore znatno povečati pridelek vseh setev, ker je to gnojilo prikladno za vse zemlje in rastline.

Ozimne setve, ki so redke in slabo prezimile, popravljamo s 50 kg čilskega solitra na 1 kat. j.

Koruzi gnojimo s 60 do 80 kg na kat. j. in trosimo gnoj med vrste, kakor hitro so rastline izkalile. Ravno tako postopamo pri **krompirju**, katerega gnojimo s 50 do 70 kg na 1 kat. j.

Pri hmelju raztrosimo 20 do 30 gramov čilskega solitra okoli trsa, kakor hitro je odgnal. V drugi polovici maja pa raztrosimo drugi obrok 20 gramov.

Vrtni zelenjavi gnojimo s 3 do 4 kg solitra na 100 m² in razdelimo to količino na 2 obroka. Lahko pa se soliter raztopi tudi v vodi in se s to raztopino zaliva enkrat na teden. Na kanto vode (10 do 12 litrov) se raztopi ena pest solitra. Pazi pa se naj, da se zaliva okoli rastline in ne na stebelca ali na listje.

Vinski trti se daje spomladi 5 dkg po trsu.

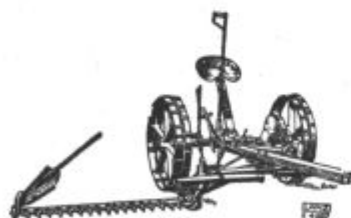
Pri sadnem drevju se v območju krošnje raztrosi 200 do 500 gr. čilskega solitra.

Cvetice pa zalivamo z raztopino 2 grama na 1 liter vode.

Čilski soliter je najcenejše gnojilo, ker ga rabimo najmanj na površino, deluje takoj in poveča donos, ter je radi tega najrentabilnejši umetni gnoj.

Čilski soliter se prodaja v skladiščih Kmetijske družbe r. z. z o. z. v Ljubljani, Mariboru, Celju, Konjicah, Novem mestu in Brežicah

Heinrich LANZ Mannheim
Akcijska družba

LANZ-kosilni stroj

LANZ-obračevalec za seno

so stroji, ki jih kmetovalec potrebuje.

Oglejte si naše stroje pri Kmetijski družbi v Ljubljani in na **Velesejmski razstavi** pri paviljonu Kmetijske družbe.

Inserati se računajo po naslednjih cenah:

$\frac{1}{16}$ strani = Din 50 + Din 3 [—] ogl. takse	$\frac{1}{8}$ strani = Din 200 + Din 15 [—] ogl. takse	1 cela stran = Din 1600 [—] + Din 60 [—] ogl. takse
$\frac{1}{12}$ " = " 100 + " 7 ⁵⁰ " "	$\frac{1}{4}$ " = " 400 + " 80 [—] " "	(26 × 20 cm = 520 cm).
$\frac{1}{10}$ " = " 150 + " 7 ⁵⁰ " "	$\frac{1}{2}$ " = " 800 + " 30 [—] " "	

Priloge listu se računajo za vsakih 1000 komadov 100 Din.

Mala naznanila.

Le proti predplačilu, vsaka beseda 50 par, najmanj 10 Din in 3 Din ogl. taksa.

Upravništvo ne prevzame posredovanja.

Vsakega 12. v mesecu se zaključijo sprejemanje oglasov za prihodnjo številko.

Kupim mlatilnico

in gonilni jermen, dobro ohranjeno. Franc Maldič, Vrh 25, pošta: Vače pri Litiji. 33

Lepega bika,

temnosive barve, 1½ leta starega (pri Metliki) prodam po nizki ceni. Naslov pri upravi Kmetovalca. 36

Oskrbnik,

absolvent Kmetijske šole, s prakso, vesten in pošten išče nameščennja. Dopise na upravo „Kmetovalca“ pod: „Zeleni Stajer“. 37

Perutninarji pozor!

Valilni aparat, znamke „Tegma“ za 300 jalc, dobro ohranjen, ima ugodno napravo: Kosmatin pri Kmetijski družbi v Ljubljani, Novi trg 3. 7

Posetite**Kavarno „TABOR“
v Ljubljani****Jajca za valenje**

od čistokrvnih grahastih Plimetk-kokoši se dobilo po din 2-50 pri Avgust Kuhar, Vevče, pošta Dev. Mar. v Polju. 25

Opeko

za tlakovanje hlevov iz opekarne Derwuschek, Košaki (večjo množino) ugodno prodaja: Josip Babnik, Fužine pri Ljubljani (pošta Dobrunje). 34

Fizol

in razna druga semena dajemo v vzgojo pod ugodnimi pogoji. Sever & Komp., Ljubljana. 29

**Predica skrbno predi,
prav lepo nit naredi**

in jo daj v tkanje tkalnici „Krosna“ v Ljubljani — Zrinjskega cesta 6. Tam dobiš poceni domače platno. 2

Bika - plemenjaka,

18 mesecev starega, sivo-rjavega, jako krotkega, krasne zunanosti, prodaja veleposestvo Dobrava, pri Kostanjevici na Krki. 38

Vabilo

na 11. redni občni zbor Kmetijske hranilnice in posojilnice, r. z. z n. z. Videm-Dobrepolje, ki se bo vršil dne 4. junja 1939 ob 8. uri. — Dnevni red: Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročila: a) načelstva, b) nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1938. 4. Slučajnosti. — Načelstvo. 35

Razstreljivo za kamnolome

kamniti, vžigalne vrvice, kapice, smodnik, lovske potrebščine dobite v konces. trgovini L. Fürsager, Radovljica. 9

*Ure foto-aparati harmonike
Kolesa torbice kovčke
nahuftnike porcelan
steklo*

V NAJNOVEJŠIH VZORCIH
V NAJVEČJI IZBIRI
V NAJBOLJŠI KAKOVOSTI
IN PO NAJNIŽJIH CENAH

STALNO *Stemecki*
CELJE 30

Največja domača trgovska hiša v Jugoslaviji!

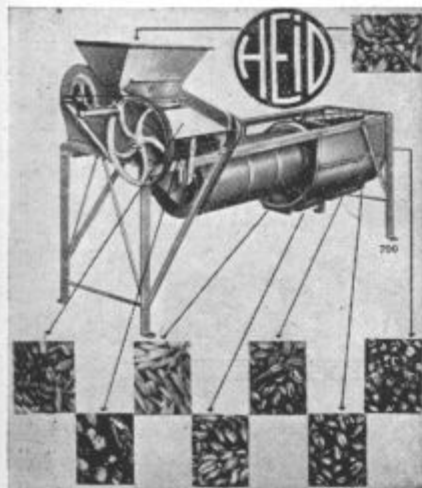
CENIK ZASTONJ

Tako temeljito . . .

odstrani HEID-ov trijer 1939 razno plevelno seme od pšenice, rži, ovsa, ječmena in Vam zagotovi močno in zdravo semensko zalogo. Delo s takim trijerjem Vam napravi veselje. Sporočite nam Vaše želje in zahtevajte ponudbo. Prepričali se boste, da HEID-trijer zmore vse, kar Vi rabite.

Vedno v zalogi pri:

Kmetijski družbi v Ljubljani in njenih skladiščih.

Laneno olje, firnež, barve, lake, kit, lan, tropine

ter vse v to stroko spadajoče blago prvovrstne
kakovosti po solidnih cenah in točni postrežbi,
najugodnejše kupite pri domačem podjetju

MEDIČ ZANKL

tovarna olja, lakov in barv
družba z o. z., lastnik FRANJO MEDIČ

Centrala v Ljubljani, podružnice v Mariboru in Novem
Sadu. — Tovarne v Ljubljani, Medvodah in Domžalah

Najuspešnejše sredstvo za rejo
domače živine je brezdvomno

MASTIN

ki pospešuje rast, odebelitev in omastitev domače,
posebno klavne živine. — Jasen dokaz neprecenljive
vrednosti „MASTINA“ so brezštevilna zahvalna pisma

Cena: 5 škat. 46 Din, 10 škat. 80 Din

Lekarna TRNKOCZY
LJUBLJANA, Mesni trg 4 (Zraven Rotarja)

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM

Telefon:
štev. 29-47

v Ljubljani

Brzojavi:
„Kmetkidom“

reg. zadr. z neomejeno zavezo

Tavčarjeva ulica 1

Račun Poštne hranilnice štev. 14.257
Račun pri Narodni banki.

Nove vloge

vsak čas razpolož-
ljive obrestuje po

4% do 5%

Za vse vloge nudi
popolno varnost.

Otvorja tekoče račune.

Eskontuje menice.

Daje kratkoročna posojila.

Izvršuje ostale denarne posle.

ZAUPAJTE DENAR

DOMAČEMU ZAVODU!

Peronospora

je največji sovražnik
vinograda.

Okužen vinograd ne moremo več
ozdraviti, samo z **modro galico**
zamoremo pojav bolezni preprečiti.

Uporabljajte v to svrhu „**Modro galico**“ znamke

Zorka

V zalogi
pri Kmetijski družbi v Ljubljani in njenih skladiščih.

Zahtevajte pri Vašem trgovcu „Naš čaj“! Mešanica domačih čajnih rastlin!

Najboljši nadomestek za inozemske čaje!

Po odobrenju Ministrstva socialne politike in narodnega zdravja
v Beogradu z dne 11. maja 1935 l. S. br. 14.004

Na prodaj pri:

Kmetijski družbi r. z. z o. z.
v Ljubljani

Sadonosnike in vinograde boste varovali bolezni in škodljivcev, ako uporabljate priznana škropila:

NOSPRABIT. ki vsebuje bakra in arzenika in zatira istočasno glivične bolezni (škrlup, gnilobo) ter živalske zajedalce, ki objedajo zelene dele trte in drevja.

ARESIN. apneni arzeniat, kot dodatek bordoški. kalifornijski ali solbarjevi brozgi proti grizočim zajedalcem.

SOLBAR. barijev polisulfid proti kodri na breskvi in vinski trti, proti plesni in gnilobi obče.

AFIDON. oljnat-nikotinsko sredstvo proti listnim ušicam, krvavi uši in kaparjem.

NIKOPREN. nikotinski preparat proti listnim ušicam in golim gosenicam (seneni in kislí črviček na vinski trti).

Arbocol - lepilo proti mravljam itd.

ZELIO-pasta za zatiranje voluharja.

Vsa ta in druga sredstva se dobe pri Kmetijski družbi in vseh njenih skladiščih.

Obširna navodila daje:

„JUGEFA“ k. d.
oddelek za zaščito rastlin, Zagreb

MODRA GALICA

SOLNCE CELJE

je za zatiranje peronospore in škrlupa ter raznih paležev **neobhodno potrebna!** Vinogradnik, sadjar in vrtnar, ki ne škropi pravočasno in pravilno svojih kulturnih rastlin, ne more pričakovati obilnih in zdravih pridelkov. Uporabljajte v ta namen le domačo modro galico znamke „Solnce“,

ki vsebuje 99 3/4 % bakrenega sulfata.

V zalogi pri Kmetijski družbi v Ljubljani in njenih skladiščih.

J. Blasnik nasl.

Univerzitetna tiskarna

LITOGRAFIJA, OFFSETTISK, KARTONAŽA
ZALOŽNIŠTVO VELIKE PRATIKE
VREČICE ZA SEMENA

Ljubljana, Breg 10-12

USTANOV.
LETA 1828

Najstarejši grafični zavod Jugoslavije
izvršuje vse tiskovine solidno in poceni

Najrazličnejše vrste drevesnih in vinogradniških škropilnic

v prvovrstnih konstrukcijah izdeluje

Metallwarenfabrik
Viktor Jessernigg & Urban
Stockerau bei Wien
Schless-stattgasse 45

V zalogi pri

Kmetijski družbi v
Ljubljani, v Mariboru
in njenih skladiščih

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

Ljubljana, Prešernova ulica 50

Telefon: 37-81, 37-82, 37-83, 37-84

Brzjavni naslov: Kredit Ljubljana

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic, kuponov, nakazila v tuzemstvo in inozemstvo, Safe-deposits itd.

Zelo važno je vsakoletno škropljenje sadnega drevja!

Uporaba žveplenoapnene brozge z dodatkom **apnenega arsenata „Schering“ MERITOL za škropljenje**, ali z **oljnatim arsenatom „Schering“** se je izkazalo kot najuspešnejše, praktično in poceni. Voluharje zatirajte najsigurneje z **„Lepit“ plinskimi patronami** ali z **„Lepit“ praškom**.

Za uničevanje plevla v parkih, na igriščih, v tovarnah uporabljajte sredstvo **Formit**.

Za uničevanje oidiuma na rožah, grint in pajkov itd. uporabljajte sredstvo **Erysit**.

Zahtevajte prospekte! — Ta sredstva se dobijo pri Kmetijski družbi in vseh njenih skladiščih.

SCHERING A. G. Berlin. Generalno zastopstvo za Jugoslavijo **Mr. Draško Wilfan**
Zagreb, Srebrnjak br. 55. Telefon 64-11.

S. KUNDE
& SOHN
DRESDEN

Tovarn. znamka

Zaščitni znak

Pristne **KUNDE** okulacijske nože
trtn. drev. vrtn. škarje
dobite pri
Kmetijski družbi v Ljubljani

Ogibajte se posnetkov z znakom: „DRESDNER MODELL“

Največji slovenski pupilarnovarni zavod

Mestna hranilnica ljubljanska

Stanje vlog preko din 420,000.000.—

Lastne rezerve nad „ 26,000.000.—

Dovoljuje posojila proti vknjižbi.

Za vse obveze hranilnice jamči

Mestna občina ljubljanska

Od 3. do 12. junija 1939

XIX. Ljubljanski velesejem

Polovična voznina na železnici in parobrodih. Na odhodni postaji kupite rumeno legitimacijo za din 2.—. Razni industrijski in obrtniški proizvodi. Poljedelski stroji in orodje. Pohišstvo. Slovenski narodni ženski izdelki. Tobačni izdelki. Italijanska eksportna industrija. Turizem.

Nagradno žrebanje - darila za obiskovalce velesejma: Dragocena spalnica iz orehovega lesa, 2 motorni kolesi, radio aparat, šivalni stroj, kuhinjska oprema, zložljiv šotor, 4 kolesa, moderen pralni stroj ter še mnogo drugega.